

Horns samfällighet

en tillbakablick

Detalj över Spårösund ur karta från 1707.

1786 års karta över Horns ägor

NÅGRA GLIMTAR UR HORNS HISTORIA

INSAMLADE OCH IHOPSTÄLLDA AV

INGER WIGREN OCH HANS ELLERVIK

Layout Inger Wigren
Sättning Björn Pettersson
Tryckt hos Offset-Tryck Västervik 2000
ISBN 91-630-8920-3

FÖRORD

Styrelsen för Horns Samfällighetsförening fick vid årsstämman 1998 uppdraget att författa en historik över föreningens 50-åriga historia. Föreningens ordförande Hans Ellervik, som tillsammans med kassören Inger Wigren fick styrelsens uppdrag att verkställa årsstämmobeslutet, har lagt ner ett stort arbete på att kartlägga hornsområdets historia från 1300-talet fram till vår tid. Föreningens kassör Inger Wigren har varit behjälplig och sedan svarat för formgivningen.

När vi nu presenterar vårt arbete är det vår förhoppning att historiken skall vara till glädje och intresse för många. Vår ambition har varit att dels försöka återge det som hänt i historisk tid, dels kunna skildra så många "ögonblicksbilder" som möjligt från vår egen 50-åriga tid. Vi är medvetna om att det finns mycket mer som hänt, än vad vi har kunnat dokumentera och mot den bakgrunden vill vi uppmana såväl medlemmar som andra intresserade, att låta föreningsstyrelsen få vetskap om sånt som händer och sker och som är av allmänt intresse, så att det i en framtid går att fortsätta denna historik.

Under arbetets gång har vi använt oss av en mängd källor; skriftliga dokument i form av protokoll och diverse andra handlingar, flera olika myndigheter och inte minst har vi samtalat med många medlemmar, som dessutom välvilligt ställt många foton till vårt förfogande. Vi har valt att dela upp innehållet i dels en faktadel, dels i en del som vi kallar för "kuriosa" – båda delarna lika spännande.

Vi vill tacka alla som på olika sätt hjälpt oss med material, uppgifter och foton. Ett särskilt tack till fotograf Roger Karlsson, som haft vänligheten att låta oss få ta del av hans stora kunnande om vårt område.

*Hans Ellervik
Inger Wigren*

Innehåll

HISTORISK TILLBAKABLICK	6
TORPEN	7
FÖLJANDE TORP HAR INTE TILLHÖRT HORN, MEN HAR KOPPLINGAR TILL OMRÅDET.	10
BRYGGOR OCH BROAR	11
VÅR EGEN SKÄRGÅRD - ÖARNA	13
BORGÖ	13
SPÄRÖ	13
GRÖNÖ	14
LÅNGHOLMEN	15
LINDÖ	15
FÖRENINGENS TILLKOMST	16
HORNS FASTIGHETS AB	18
HORN 1:18	18
HORNS VÄGFÖRENING	19
TOMTÄGARFÖRENINGEN	19
SAMFÄLLIGHETEN	20
MIDSOMMARFESTER	21
VID LINDÖDJUPET	21
VID PEPPARÄNGEN	21
FISKET I FÖRENINGEN	22
VÄGBYGGEN	24
SIMSKOLOR	26
RÖRLIGA HANDELSBODAR	28
ÖRSERUMSVIKEN	30
ÅTGÄRDER PÅ SIKT	30
VÅRT BEHOV AV VATTEN, EL MM	32
HÄSTHAGSOMRÅDETS VATTENFÖRSÖRJNING	32
ELEKTRICITET	33
AVLOPPSFRÅGAN	33
TELEFON	33
RENHÅLLNING	33
BYGGNADSRÄTT	34
DET HAR HÄNT OCH FÖREKOMMIT INTRESSANTA SAKER !	36
STENTORGSBILDNINGAR	36
VARV	36
STENBROTT	36
SANDTAG	36
KROGAR	36
TIMMERFLOTTNING	36
JÄRNVÄGAR	37
KYRKOR	37
SKOLOR	37
SJÖFART	37
SJÖMÄRKEN	38
FISKE	38
VATTENNIVÅN I HÄSTHAGSSJÖN	38
MILITÄRA LÄMNINGAR	38

MER KURIOSA	39
UDDA FARTYG	40
VASSBEKÄMPNING	41
NÅGRA RÖSTER FRÅN FÖRR !	42
BARNDOMSMINNE FRÅN SOMRAR UNDER 1930- OCH 40-TALEN	42
EN NYBYGGARES TANKAR	42
NÅGRA ANEKDOTER	43
RAGNAR HELANDERS EGNA ORD PÅ DIALEKT	43
SÅ VAR DET ÅR 1800 !	44
PEPPARÄNGEN	44
UTDRAG UR TJUSTS HÄRADS DOMBOK PRO ANNO 1677	45
FÖRENINGENS STYRELSER FRÅN ÅR 1950	46
KÄLLOR	49
REGISTER	50

HISTORISK TILLBAKABLICK

Hornslandet ligger i Västrums socken eller Westrume som det hette på 1300-talet, i Västerviks kommun. Namnet Hornslandet kommer av spetsig vik eller udde. På äldre kartor är Hornslandet starkt markerat som en spetsig udde.

- ❖ Den 18 januari 1371 är det tidigaste datum som Horns gård finns omnämnd, men då som Kilmare Horn. Ägare var Bo Jonsson Grip.
- ❖ På 1640-talet ägdes gården av fogden på Stegeholm, Jon Bosson, som också var borgmästare i Västervik.
- ❖ På 1700-talet var Horns gård ett "rusthåll". Rusthållet bestod av ett mantal och ägdes av greve Levenhaupt tillsammans med frälse Carl Holmér och på en karta över egendomen från år 1786 finns ett 20-tal byggnader.

- ❖ År 1791 genomfördes storskifte av gården och i början av 1800-talet styrde änkan Lovise Hallonqvist över egendomen.
- ❖ Den nuvarande byggnaden är uppförd år 1862. Omkring år 1900 sålde ägaren - patron Jonsson - egendomen till Sigfrid Wrangel. Wrangel kom dock på obestånd och någon gång på 1920-talet såldes egendomen i en konkurs till Uno Steinholtz.
- ❖ År 1945 var det dags för ägarbyte igen; egendomen köptes då av professor Herbert Olivecrona som efter några år sålde till Axel Blomberg. Den senaste ägaren är Bruno Bengtsson, som äger och driver Horn Line Stuteri för travhästar.

TORPEN

Till Horns gård, som var en lantegendom, hörde naturligtvis en hel del torp och i en förteckning från år 1886 är torpen listade och numrerade enligt följande:

- 1 **Stathem** - nämns i husförhållning först år 1802. Troligen hette torpet från början Loviseberg. Den slutsatsen går att dra av dokument från år 1788.

I Stathem bor år 1802 Jaen Jaensson, född 1766 och hans hustru Liskan Nilsdotter, född 1770. Torpet finns ännu kvar.

2 Pepparängen

4 Hornsudde. Familjen Karlsson – Emma o Ville samt till vänster dottern Vera (gift Nilsson) Bilden är från år 1934

5 Stora Grönsundet, bilden är från 1930-talet

- 2 **Pepparängen eller Pepparängsstugan** är ett Livgrenadjärortorp med beteckningen nr 93 i Västrums härad - tillhörande Tjust kompani inom Livgrenadjärregementet i Östergötland. Torpet är troligen byggt år 1700.

Av kyrkböckerna framgår att en flicka från torpet vigdes år 1711 samt att hon födde sitt första barn år 1712.

År 1760 bor Per Hallberg med sin hustru Johanna och deras två barn på Pepparängen. Huset avstyckades och såldes till privatperson år 1945. Huset finns fortfarande kvar.

- 3 **Hornsudde.** De första uppgifterna om torpet är från den 23 april 1405, då är namnet "Hornsudda". År 1700 bor Olof Persson med hustru Lisa Jönsdotter där och år 1760 bebos torpet av Johan Larsson med hustrun Ingeborg och deras tre barn, samt Nils och Maja Johansson. På en karta från år 1878 finns en väg till torpet inritat. Huset är ombyggt, men finns fortfarande.

- 4 **Hornsudde**, låg intill det ovan nämnda Hornsudde och beboddes år 1700 av Gabriel Eliasson med hustru. År 1927 flyttades torpet av den dåvarande ägaren, Per Wilhelm Karlsson, till Grönö och huset ägs numera av familjen Engström.

På torpets ursprungliga plats finns numera inga synliga rester av boningshuset. Däremot finns jordkällarens grop kvar, alldeles nordväst om det nuvarande torpet Hornsudde. Det finns också rester av en ladugård på den östra sidan av Hornsvägen och en hög med gammalt taktegel. Ladan revs så sent som 1958.

- 5 **Stora Grönsundet**, även kallat Grönö 1. År 1710 föds en flicka i torpet och år 1760 bor Anders Andersson med hustrun Britta och deras fyra barn där. I början av 1900-talet bodde Hjalmar Andersson i Stora Grönsundet.

Kring torpet fanns så sent som år 1958 betesmarker, som Harald Jönsson i Bråtviken utnyttjade för sina djur. Mellan torpstugan och nuvarande Engströms hus låg en lada ända fram till mitten av 1940-talet. Torpet finns kvar.

- 6 **Lilla Grönsundet**, ibland kallat Grönö 2 ligger på fastlandssidan. År 1700 bor Sven Olsson med hustru Lisa Jönsdotter i torpet. Under 1940-talet hyrdes torpet av Biträdesföreningen som tillhörde Handelsanställdas Förbund, numera i privat ägo.

- 7 **Bråtviken** (Bråthewijken). Torpet finns omnämnt första gången år 1678. Enligt ortnamnsarkivet kan namnet Bråtviken komma av or-

den timmerbråte eller svedjebruk. Här har också brutits sten i mindre omfattning. I mitten av 1700-talet fanns här fyra hus och år 1700 bodde Lars Larsson med sin hustru här. Nuvarande ägare är Harald Jönsson

- 8 **Lindö – (Lindersund)** finns omnämnt första gången år 1776. Torpet kallas i husförhörslängderna från år 1792–98 både för Lindö och Lindösund.

År 1776 är Anders Fogelström med hustru Stina Jansdotter skriven på torpet och år 1785 föds dottern Stina-Cajsa, men hon avlider endast ett år gammal.

- 9 **Lilla Örserum**, låg på Västrumssidan och kallas även Örserum Östra. Torpet finns kyrkoskrivet år 1700.

Kerstin Månsdotter, som bor i torpet föder år 1708 ett "oäkta barn".

En man vid namn Måns Larsson bor också i torpet under tidigt 1700-tal, han avlider år 1712 och är då 71 år gammal.

Samuel och Britta och deras tre barn bor i torpet år 1760, men där bor också "inhysingarna" Gunhild och David med sin dotter Lina.

På andra sidan ån fanns ytterligare ett torp, Örserum Västra.

- 10 **Sjöshult** låg vid Hästhagssjöns sydöstra ände. Det finns uppgifter som tyder på att det under 1400-talet fanns ett ställe som hette Sjöshult på denna plats, men år 1544 kallas torpet för Hästhagssjön. Det revs dock senare under 1500-talet och inte förrän år 1775 byggdes ett nytt Sjöshult på samma plats. Då bosatte sig Magnus Pettersson och hans hustru Annika Larsdotter där. Det fanns tre hus på torpet och i ett bor Johan och Kristina Jonsson. De flyttar dock från Sjöshult till Mjöshult år 1785

De sista som bodde i Sjöshult var Lars Peter Persson och hans hustru Anna Carin Persdotter. När hustrun dör år 1885 flyttar Lars Peter till Statthem.

- 11 **Mjöshult** (se bild sida 10) finns utmärkt på 1768 års karta. Torpet kallas även för Svederna, troligen var det ett så kallat svedjetorp.

År 1726 avlider Sven Jonsson endast ett halvt år gammal. Dödsfallet är den första anteckningen i kyrkboken som rör torpet. I mitten av 1700-talet bor Nils Nilsson med hustrun Stina och tre barn där och det finns då tre byggnader som tillhör torpet.

Torpet ödelades genom en brand vid 1800-talets slut. De hus som nu finns på torpet byggdes efter branden; dock finns en visthusbod från 1600-talet

7 Bråtviken. Den lilla luckan på förstukvisten är ingången till ankhuset. Fotot taget före år 1925.

Johan Johansson i Bråtviken med hushållerskan Hulda från Bovassen och en ölandshäst
Fotot taget före år 1925

bevarad. Så sent som på 1960-talet fanns också ett mycket stort äppelträd, stammen var flera meter i omkrets, kanske planterades det när det första torpet byggdes?

- 12 **Grönö**; ett torp som låg på den östra sidan av Grönö, intill vägkanten i backen ner mot Lindödjupsviken, som för övrigt kallades Kålgårdsviken på en karta från år 1776.

Mjöhult torpstugan. Bilden är från år 1948

Visthusbod, Mjöhult

Mjöhult. Rolf Gustafsson vid äppelträdet år 1962

Torpet Grönö finns med på 1878 års karta och finns skriftligt dokumenterat första gången år 1801, då John Peter Andersson föddes där.

13 Löfhagsudden, även kallat Lövhagsstugan, fiskartorpet som 1850-1878 låg på Hornsvikens västra sida – nu finns endast några igenvuxna åkerlyckor där torpet låg.

14 Stenarna. Namnet kommer troligen av att torpet låg nära rullstensåsen; huset låg förmodligen alldeles vid det som på 1786 års karta är betecknat som Örsums äng.

År 1760 bodde Erik Friberg med hustru Margareta och dottern Anna samt pigan Maria på torpet, efter år 1798 finns inga noteringar.

FÖLJANDE TORP HAR INTE TILLHÖRT HORN, MEN HAR KOPPLINGAR TILL OMRÅDET.

15 Grimsvik, är år 1809 utmärkt som torp under Horn, men tillhörde Åldersbäcks gård enligt husförhörlängderna. På 1786 års karta ser det ut som om marken låg på både Horn och Åldersbäck.

År 1760 bodde Zachris Svennson med hustru Kierstin och deras fyra barn där, samt inhysingarna Johan Pettersson med hustru Annicka.

16 Mon - kallas också Slätmon. Torpet tillhörde Åldersbäcks gård och finns på en karta från år 1809. Skriftlig dokumentation om torpet finns redan år 1792. Boningshuset byggdes om år 1934.

17 Nynäset. Torpet tillhörde Åldersbäcks gård

18 Calmushult – troligen samma torp, som senare fick namnet Kanhult. Calmushult tillhörde Horn. Det kan också vara så att samma torp i slutet av 1700-talet hette Eriksberg. I kyrkböckerna är nämligen namnet Eriksberg struket och ersatt med Calmushult år 1801

De som bott i Eriksberg år 1792 – 98 är Jaen Nilsson med hustru Kajsa Jonasdotter, Sven Larsson och hans hustru Anna-Stina Olsdotter, samt Eric Jansson med hustrun Brita Maja. År 1807 – 16 bodde Henrik Nilsson i Calmushult.

19 Romersnäs tillhörde Åldersbäcks gård och finns omnämnt redan år 1792. Torpet finns på 1809 års karta. Romersnäs köptes av Hjalmar Andersson år 1919, År 1944 övertogs det av hans son Algot Andersson.

20 Spårösund finns på kartor från 1600-talet och kallas då för "besökarestugan". År 1762 hette torpet Horns krog.

Under senare delen av 1600 till i början på 1900-talet var det tullstation här. År 1866 finns Spårösund med i husförhörlängderna.

Dagens byggnader är från 1830-talet, utom den större som är från tidigt 1910-talet.

BRYGGOR OCH BROAR

POSTBRYGGAN

Postbryggan var belägen på Hornslandet mot Lindödjupet strax väster om Lindö. Posttrafiken var i gång under åren 1858-1912 mellan Westervik och Gotland. Bryggan var 18 meter lång och tre meter bred och den byggdes år 1858. Sedan ett antal år återstår endast landfästena och den gamla körvägen. Väster om körvägen finns resterna av grunden till den gamla postladan och till ett kolskjul. Ladan revs 1945 av Harald Jönsson i Bråtviken.

Boningshuset för postpersonalen låg på berget sydost om ladugården, på samma plats som Mats Annerstedts hus byggt 1938.

Den gamla poststugan, som finns utsatt på 1858 års karta, revs dock 1912 och flyttades till Cederflychtsgatan 8 i Westervik. På platsen har också funnits ett skjul för en isbåt av stål.

HORNS UDDES BRYGGA MED OMGIVNINGAR

Bryggan byggdes år 1943, under andra världskriget. Det stora huset, som tillhör familjen Ulfsäter, uppfördes i början av 1900-talet av direktör Bernow. Tomten avstyckades från Horns egendom 1931 och det var den första avstyckningen som gjordes. Övriga tomter i området var arrendetomter ända fram till 1940-talet. Viken där Badhusvägen slutar hette på 1700-talet Sörängsviken och de små vikarna öster därom fick naturligt nog heta Småvikarna.

GRÖNÖBRON

Den första förbindelsen beskrivs som några nedslagna stolpar och några plankor. I början på 1940-talet byggdes dock en gångbro över till Grönö. Bron revs och ersattes år 1958 av den som alltjämt finns. Dess bärande delar, var delar av den gamla järnvägsbron vid lasarettet i Westervik.

1976 ersattes bron med en betongplatta och 20 år senare reparerades fästena på bron.

Gångbron låg ca 20 meter öster om den nuvarande och under 1940-talet fanns ett vadställe, där den nuvarande bron ligger, så att jeepar och traktorer kunde ta sig över.

Resterna av den forna postbryggan Bilden tagen år1999

Postångaren Sofia gick mellan Visby och Westervik åren 1871 - 1891

Spången till Grönö; från vänster; Christina Berg, Benny och Yvonne Dahlberg. Bilden är från 1960-talet

Borgöbron. På bilden syns både den gamla spången och den nya bron, samt systrarna Ulla och Margareta Lönnberg med en kusin. Kortet är från 1944 eller -45

BORGÖBRON

Borgöbron, var på 1930-talet bara ett par stockar och till bron ledde bara en stig. Under beredskapsåren på 1940-talet byggde militären både väg och en ordentlig bro, vilket var nödvändigt med tanke på alla de befästningsanordningar som byggdes på Borgö.

SÅGVERKSBRYGGAN

På udden vid Stora Kohagsgrundet låg Horns sågverk.

Sigfrid Wrangel köpte Horns egendom av en patron Jonsson i slutet av 1800-talet. Wrangel avverkade åtskilligt av den urskog som då täckte stora delar av Hornshalvön och sågade sedan timret vid Kohagsgrundet. Även utskeppning ägde rum härifrån, varför en brygga anlades.

Av bryggan återstår endast rester av två stenkistor, vilka ligger helt under vatten. En järnring, avsedd för förtöjning av skutor, finns kvar i en kraftig sten.

På 1920-talet gick Sigfrid Wrangel i konkurs och Uno Steinholtz köpte egendomen. Han sågade dock sitt timmer på Lucerna, så Horns sågverk avvecklades. På sjökort från år 1885 finns platsen betecknad som brädgård.

Horns ångsåg vid Kohagsgrundet. Bilden är från 1921. Mannen i mitten, med en bräda över bröstet, är Einar Carlsson. Bakom honom står Nils Englund i Spårösund. Längst till vänster, Ville Karlsson i Grönsundet och längst till höger, Martin Norén pojkar var "ströpojkar" på sågen

VÅR EGEN SKÄRGÅRD - ÖARNA

BORGÖ

Kung Gustafs brev år 1529 med stadfästelse av Westerviks stads gamla privilegier innehåller en förteckning över till staden donerade jordar varvid uppräknas bland annat öarna Torkillsborg och Middö.

Sivers skriver i Westerviks historia år 1758:

”Torkillsborg, som av allmogen ännu kallas Borgen, ett tillhåll för någon viking eller sjökonung i hedenhös som hetat Torkil, har haft där sitt tillhåll och fin borg. Rakt uppå denna bergskulle där borgen stått, synes spår till en rundbrunn eller källa uti själva berget inom borgen men som nu för tiden af grus så igenfallen att näppeligen dess djup kan avtagas”

På södra sidan finns en plats som väl överensstämmer med Sivers hela beskrivning. På platsen har hittats skärvor av gammalt tegel, slaggrester och en grov smidd spik.

Lennart Kjellson, som skriver om vårdkasar, anger att det funnits en vårdkase på Borgö.

Mitt på ön finns rester av en stensättning troligen från yngre järnåldern.

Johan Olofsson bodde här redan år 1740 och hade då endast en ko, en kalv och två får. På en karta från år 1830 finns en avlång byggnad markerad. På samma karta fanns också utsatt en byggnad, alldeles vid första vägskälet efter bron – på vänster sida. Det sägs att där har en gammal gumma bott i en jordkula. År 1838 bodde en man vid namn Hindrich på Borgö.

Som nämnts på annan plats i historiken fanns det under andra världskriget åtskilliga militära anläggningar på ön och på den norra sidan av ön fanns under åren 1940-45 en bevakningsstuga vid den timmerläns, som var avsedd att spärra inloppet mellan Borgö och Lilla Skansholmen i händelse av anfall mot Väster- vik. Värnen och bunkrarna fylldes med sand så sent som år 1996 och förseglades med betong.

Viken på fastlandet söder om Borgö hette tidigare Drejen, ordet kommer från ”dreja bi” – drejmyning- en var en plats för ankring. Numera kallas Drejen för Drottviken.

Enligt sägnen lär Torkil ha grävt ner en skatt på Borgö. Skatten har ännu inte återfunnits !

SPÅRÖ

Namnet Spårö kommer troligen av ”ön där man söker spår efter land/inlopp till Westervik”.

På det 33 meter höga berget fanns möjligen en vårdkase eller ett kummel redan år 1231 då ön utgjorde natthamn/lotsbytesplats vid den så kallade

Spårösunds norra del med ångaren Tjust på väg mot Västervik

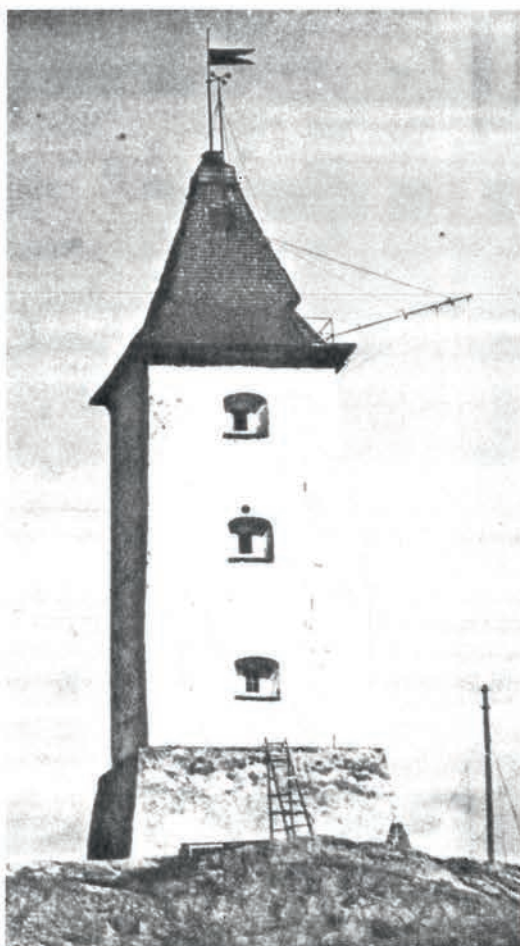
Valdemarsleden. Med säkerhet nämns en vårdkase först i Johan Månssons siöbok år 1644. Westerviks rådstuga beslutade år 1673 att resa en vårdkase tills man fick råd att åter resa en båk. Benämningen båk/vårdkase tycks ha skiftat genom åren. Kasen var avsedd att brännas vid fientliga angrepp från havet. Vårdkasen bestod av 50 - 100 trädstammar uppställda som en ihålig kon. Trädstammarna var tätade med mossa och granris med en öppning uppåt. Kasen hade en övre botten där tjära och tyrstubbar förvarades och på en karta från år 1707 finns klart uttritrat en ”våhl- böte”.

År 1734 meddelar lotsinspektör E Widegren att en ny båk uppsatts på Spårö. Båken kan möjligen haft en tjärtunna i toppen av ett fastare fundament.

C F Adelcrantz ritade år 1769 en ny båk, med samma utseende som en båk han hade sett i Neapels hamn.

Den nuvarande båken byggdes åren 1776-77 och är 25 meter hög, med två meter tjocka murar nertill. Högst upp i tornet båkades det, vilket innebar att en korg fylld med brinnande stenkol och ved hängdes ut för att lysa upp för sjöfarare. Denna något primitiva form av fyr tjänade sitt syfte fram till år 1884 då den nya fyren byggdes på Spårös sydöstra del; samtidigt byggdes ett bostadshus åt fyrpersonalen, som även fick en ladugård på ”gloängen”.

År 1934 byggdes den senaste fyren, men den ständiga bevakningen drogs in år 1935. Under första världskriget tjänade dock båken som utsiktspost och försågs i början av 1920-talet med en meteorologisk mätstation, kopplad till fyrmästarens bostad. De meteorologiska instrumenten blev dock dess öde; tak och inredning brann efter ett blixtnedslag år 1925, men

Spårö Båk – kort före branden år 1925

båken restaurerades och underhållsarbeten har gjorts under åren 1966, 1986, 1993 och 1994.

Nog får man hålla med Evert Taube, som skrev följande rader i boken ” På kryss med Ellinor” att ”Spåröbåk utanför Westervik gör ett mäktigt intryck. Den är bland sjömärken ett av de vackraste jag sett”.

Uppe på båkberget fanns också en skans uppförd år 1659, för att försvara inloppet till Västervik. Den var byggd av stockar och stenar – stenarna användes senare till bygget av den båk som uppfördes år 1776. Vid skansen fanns också år 1675 en liten tullvaktarstuga. Så småningom ruttnade Spårö skans ner och då byggdes en ny, men nu på Grönö. Meningen var att Spåröskansen skulle byggas upp på nytt och att ytterligare en skulle anläggas på Marsholmen, men det blev aldrig något av det.

Den 26 augusti år 1677 låg de danska fregatterna Hummern och Brokiga Falken, under befäl av viceamiral Peder Mörsing, utanför Stora Stångskär och förberedde anfall mot Västervik.

Den 1 september besköt fregatterna skansen samtidigt som en mindre styrka landsattes på Spårö. Den danska styrkan kunde från det höga Spåröberget skjuta ned mot de förskansade svenskarna på Grönösidan. Svenskarna som ”hade ringa krut och inga kulor i förråd” hade svårt att stå emot. Över Spårösund hade en bom lagts av mastvirke för att hindra passage ge-

och strax efter

nom sundet. Bommen användes nu i stället av danskarna som spång. När svenskarna blev varse detta flydde de i panik och vägen till Västervik låg öppen och staden brändes ner.

Vid gloängen, på den sydvästra sidan, finns ett gravröse, troligen från yngre bronsåldern och norr om båken finns ett antal mindre grottor. I bergen finns också flera så kallade jättegrytor.

Utanför Spårös nordvästra udde ligger vraket efter skonerten ”Prosper”, som i november år 1865 törnade mot berget i Spårösunds södra ände. Fartyget drev genom sundet och sjönk.

Bland de höga klipporna har korpar och uvar sina bon och öns södra sida är fågelskyddsområde.

GRÖNÖ

År 1962 hittade Claes-Otto Strand en silverskatt på sin tomt. Det var en slät armring med två små ringar, en ihopsnodd halsring, en ornamenterad armring samt en halskedja.

SPÅRÖSUND – WESTERVIKS PORT MOT OMVÄRLDEN

En tullvaktstuga i Spårösund omnämns redan år 1640, liksom att en skans uppfördes på Grönösidan. Där fanns också en krog på 1700-talet.

Då pesten härjade i Västervik i början av 1700-talet skriver Sivers "de främmande skepparna vågade av hänsyn till smittorisken ej segla in i hamnen, utan måste tillåtas lasta och lossa ute i Spårösund".

Tullen hade under lång tid en postering i sundet. Tullpersonalen bodde i ett större tvåvåningshus beläget i dalen söder om "besökarestugan", som tullhuset kallas på 1707 års karta. Här bodde flera tulltjänstemän med sina familjer. De kallades på den tiden för kustroddare och skötte även vakthållningen på båken.

Under andra världskriget byggdes ett antal värn och bunkrar på Grönö framförallt i anslutning till sundet samt på Grönös sydöstra udde.

Bakom huset vid sundet finns den gamla arresten kvar. Ovanför arresten finns en av de största jättegrytorna i västervikstrakten med cirka 3 meters diameter och ett djup på 4 meter. Tråkigt nog har den fyllts igen med sprängsten.

Efter andra världskrigets slut startade "Spårösundslägre" en för den svenska sjövärnsskåren mycket omfattande utbildning. I slutet av 1980-talet övertogs lägret av försvarsområdet I 11/Fo 16 och upprustades i syfte att bedriva kursverksamhet. Från år 1990 förvaltades lägret av Kalmar Regimente Fo 18, men i samband med nedläggningen av regementet år 1997 överfördes ansvaret för lägret till Smålands Regimente I 12.

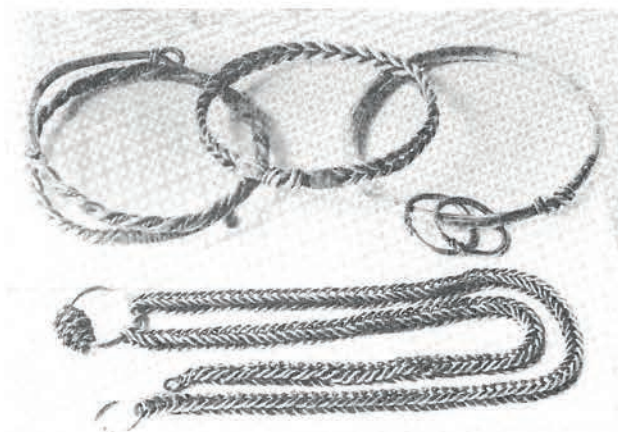
Bostadshuset, som syns i sundet kallas af Chapman och är från år 1830, men på samma plats hade funnits ett antal hus tidigare. I dalen finns bostadshuset Vega byggt år 1910. Dessutom finns ett par baracker från andra världskriget. Den ena kallas för Jaramas och är förlägningsbarack, den andra kallas Valhall och består av storkök och matsal/lektionssal.

På norra sidan av Grönö finns två inseglingssfyror till Västervik, byggda år 1982 i samband med att leden fördjupades. Tidigare fanns fyror byggda på 1940-talet på samma plats.

Ett av de tidigaste husen på Grönö var det lilla huset som ligger på "Joels udde" på Grönös västra sida. Udden har fått namnet efter den första ägaren Joel Johansson som arrenderade udden i början av seklet.

Övningar i rodd vid Spårösundslägre

Silverskatten är från 950-talet och förvaras på Kalmar läns museum

Mittemot Grönös sydvästra spets vid inloppet till Grönsundet finns ett par höga berg som kallas Lastarebergen. Namnet kommer av att det här låg skutor som lastade timmer.

LÅNGHOLMEN

Sundet mellan ön och fastlandet är på 1786 års karta utmärkt som Abrahamshol - ett av mycket få egenamn på kartorna

LINDÖ

Den lilla klippan öster om Lindö heter år 1786 Lindersklint. Den lilla runda ön (klippan) mellan Lindö och Udden heter av någon anledning Slanten.

Övningar i segling vid Spårösundslägre

FÖRENINGENS TILLKOMST

Det var under 1920-talet som de första tomterna såldes av den dåvarande ägaren till Horns egendom - dock inte några av de torp som fanns inom egendomen. Den mark som såldes låg i de flesta fall omkring Pepparängen, samt i trakten av Borgö. Nästa tomtförsäljning skedde under 1930-talet, men det var inte särskilt många tomter. Någon försäljningsorganisation fanns inte utan varje köpare gjorde själv upp affären med markägaren, Horns egendom. Under 1940-talet avstyckades och såldes några tomter på Grönö samt vid det inre av Lindödjupsviken, de flesta strandtomter. Vid den tiden fanns även ett par arrendetomter; en där senare Lindödjupsvikens festplats anordnades, samt en på udden Lilla Kohagsgrundet.

I samband med exploateringen av Lindödjupsvägen inlöstes fastigheterna och husen flyttades till nya tomter i närheten.

Arbetet med att upprätta en byggnadsplan för Horns udde påbörjades redan år 1946 men blev inte klar förrän år 1954. (Se även avsnittet om el, vatten m m).

År 1946 upprättades ett köpekontrakt mellan Herbert Olivecrona ägare till Horns gård och Horns Tomtförsäljnings aktiebolag (ägare Gustav Olivecrona). Området betecknas Horn 1:18, köpeskillingen är 160 000 kronor. Säljaren förbehåller sig rätten till jakt. Av beskrivningen som gällde för avstyckningen framgår att äganderätten till fisket kvarstod.

I ett brev från Horns Fastighetsaktiebolag den 9 mars 1959 upplåtes nuvarande vattenområde till fiskeintresserade tomtägare. Av brevet framgår att vattenområdena skall tillhöra de allmänna platserna och när dessa en gång överlämnas till tomtägarna innebär det äganderätt till vatten och fiske. Tomtgarna får även fiskerätt i vattenområdet i Hästtagssjön. I brev från Horns Fastighetsaktiebolag den 28 juni 1960 upplåts fiskevattnen inom följande fastigheter Horn 1:114, 1:115, 1:260, 1:261, 1:262, 1:263, 1:265, 1:266 samt 1:18. Upplåtelsen gäller för en tid av 49 år.

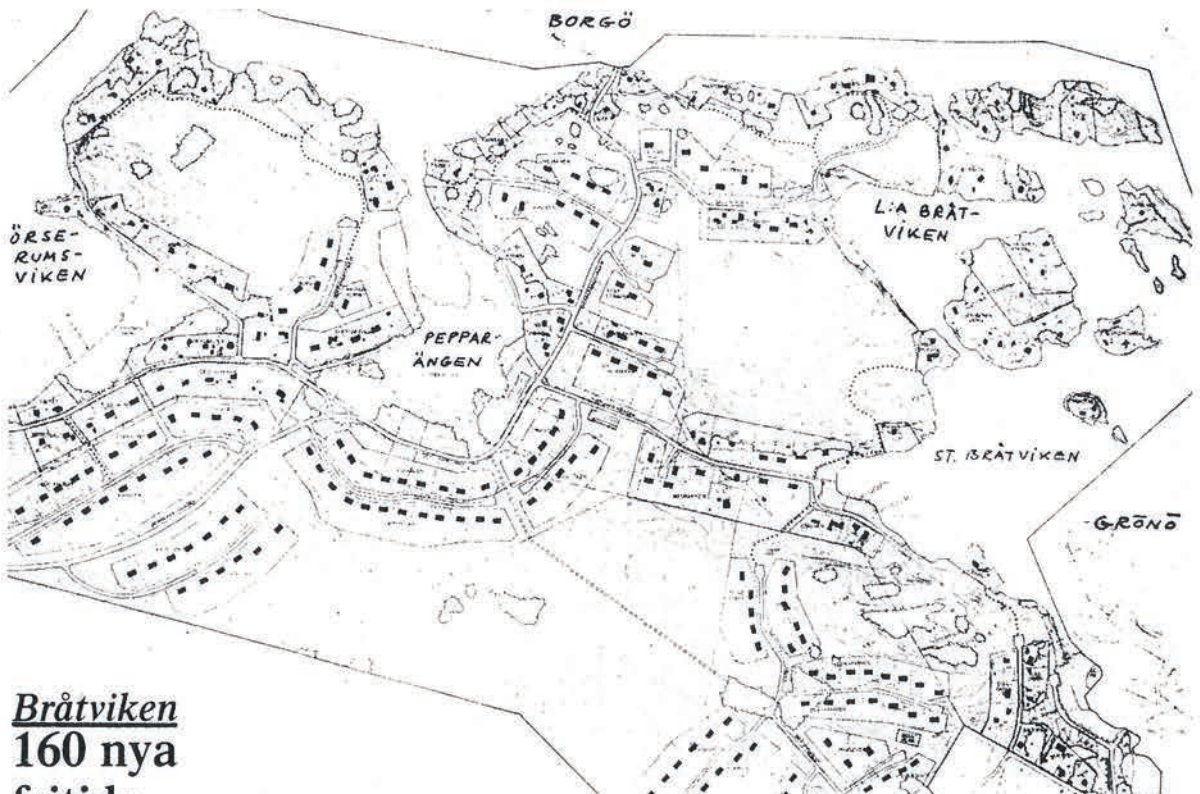
År 1965 överlåter AB Skärgårdstomter, fastigheterna 1:114 och 1:115 till föreningen och senare över-

"Idyllen försvinner och vi får ett inferno"

160 nya fritidstomter, badplatser, parkeringsplatser, småbåtshamnar, lek- och idrottsplats och nya vägar. Exploateringen av Pepparängen och området kring Lilla och Stora Brätviken tar form. Ätminstone på ritbordet.

Planförfattaren, arkitektfirman Fritz Voigt i Södertälje, är klar med sitt arbete i dagarna och det färdiga planförslaget ska ställas ut i vinter. Mot förslaget kommer då att riktas en del kritik. En "ful ankunge" har nämligen smugit sig in i planförslaget. Ett stycke åkermark vid Stora Brätviken ska enligt planerna få ge plats för en uppläggningsplats för båtar. Önskemål om en sådan plats har bl.a. framförts av Horns Tomtgäreförening.

Arkitektfirman och kommunen har tillgodosett önskemålen och efter samråd kommit fram till att platsen vid Stora Brätviken är lämplig för ändamålet. Men det tycker inte de som äger den berörda åkermarken.

Brätviken
160 nya
fritidstomter

Exploateringen vid Pepparängen: Finansbolag kräver 10 miljoner kronor

I slutet av maj kunde VT berätta om att det såg ljusst ut för exploateringen av Pepparängen vid Horn.

I själva verket förhåller det sig så att finansbolaget Fortune Finans i Stockholm kräver exploitörerna Christer Sandvall på mer än 10 miljoner kronor. Tingsrätten har beslutat om kvarstad hos exploitörens egendom för motsvarande belopp.

Djupa hål gapar i terrängen vid Pepparängen. De närboende är uppretade över att deras område förstörts.

Samtidigt avgörs exploateringen fortsatta framtid i rättsliga instanser. Parterna står mycket långt ifrån varandra. Uppgifterna går vitt isär.

Den 18 maj beslutade tingsrätten om kvarstad på 10 miljoner kronor i exploitörens egendom

sedan Fortune Finans inlämnat en stämningsansökan. Rätten ansåg finansbolagets begäran om kvarstad som skäligen och att det dessutom förelåg risk att exploitören skulle underlåta att betala sin skuld.

Ansökan riktad mot fel part

Exploitören reagerade givetvis på tingsrättens beslut och i en inlaga till rätten förklarar han sin syn på saken.

– Fordran är riktad mot fel part, hävdar han. Dessutom har fordran inte förfallit till betalning.

Det var i februari 1988 som exploitören gick i personlig borgen för ett lån på 10 miljoner kronor som togs av Cesand Fastighetsbolag AB som ägs av exploitören. Med på lånet är även Grand Fastigheter i Örebro som ägs av Ulf Bornmo.

In blanco

Exploitören berättar att han undertecknat handlingar såsom reverser, borgensåttaganden, ge-

nerella pantförskrivningar samt ansökningar om uttag av inteckningar in blanco.

– Fortune Finans har sedan, utan mitt hörande, kompletterat handlingarna så att de blivit nägorlunda fullständiga och där har felaktigheter uppstått.

När det gäller Horn, som pantförskrevs i samband med att lånet togs i februari 1988, påpekar exploitören att det ägs av Cesand Fritid i Sverige AB, inte av det bolag som tagit krediten.

Fortune Finans hävdar att Cesand Fritid inte existerade vid det tillfället trots att företagets namn förekommer på lånehandlingen.

Kredit på 21 miljoner

Fortune Finans säger i stämningsansökan att företaget har en sammanlagd fordran på exploitören uppstigande till 21 miljoner kronor, jämte ränta på tre miljoner. Dessutom har företaget lagsökt honom för andra lån som förfallit till betalning på sammanlagt 8,1 miljoner kronor.

Exploitören hävdar att han enligt en muntlig uppgörelse med en anställd på Fortune Finans inte behövde betala vare sig ränta eller amortering på lånet förrän det skulle lösas i juni. Fram tills dess skulle finansbolaget köpa, exploatera och sälja fastigheter för att sedan lösa krediten i sin helhet.

Någon sådan överenskommelse finns inte hävdar finansbolaget.

Pengar till kronofogden

De 10 miljoner som lånades upp i februari 1988 skulle gå till inköp av Horn och exploatering av området.

Köpeskillningen låg kring 4 650 000, pengar som betalades till Hornline AB (Bruno Bengtsson). Resten skulle användas till exploateringen.

Västerviks Grävmaskiner skred till verket enligt exploitörens planer. Enligt utbetalningsnoteringar från finansbolaget har sammanlagt 3 485 500 kronor betalats för avverkningar, sprängningar och vägdragningar med mera.

Samtidigt har vid flera tillfällen betydande belopp betalats till kronofogdemyndigheten i Örebro län. 4 247 000 kronor har fogden fått av pengar som var avsedda för Pepparängen. Exploitören hävdar att han inte har några skulder hos fogden.

Cesand Fastighetsbolag AB (i konkurs) vitsordar att företaget tagit ut pengar för köpeskillningen. Övriga pengar som tagits ut från Fortune Finans har tagits ut av Cesand Fritid i Sverige AB.

– Stämningen riktas mot fel part, hävdar exploitören.

11,9 miljoner

Fortune Finans yrkar i stämningsansökan att 11 966 855 kronor, jämte ränta, ska beläggas med kvarstad av exploitörens egendom. Tingsrätten gick på den linjen.

Därefter har parterna träffats, utan att exploitören lyckats få kvarstaden hävd. Bägge parter

Foto: Roger Karlsson

Så här ser det ut vid Pepparängen på Horn. Nils Eneland i samfällighetsföreningen vill ha vägarna iordning.

lämnas även fastigheterna Horn 1:4, 1:263, 1:264 samt 1:266.

År 1975 säljer AB Skärgårdstomter fastigheterna Horn 1:18, 1:260, 1:261 och 1:262 till Stockholm med Omnejd (SMO).

HORNS FASTIGHETS AB

Efter det att byggnadsplanen fastställdes den 14 februari 1958 började det nya bolaget, Horns fastighetsaktiebolag - sälja tomter längs Lindödjupsvägen, alla märkta L1 - L 84 samt vid udden, märkta U5 - U50.

Priset per kvm låg mellan 2:25-4 kronor, beroende på läget. Det kan i dagläget synas billigt men var säkert en stor investering för dåtida köpare. Det var relativt stora tomter; mellan 1 200-5 000 kvm.

Säljaren var en man vid namn C-E Kronow, som vid den tiden var bosatt vid Lilla Örserum. Några år innan fastighetsförsäljningen hade en betydande skogsavverkning skett.

HORN 1:18

Den 10 februari 1978 presenterades ett färdigt förslag till byggnadsplan för fritidsområdet Horn 1:18 m fl upprättat av arkitekten SAR Fritz Voigt. Området skulle omfatta 160 nya fritidstomter, parkeringsplatser, småbåtshamnar, lek och idrottsplats samt nya vägar.

Redan under hösten 1977 läckte dock planen ut och i ortspresen fanns rubriken: "Idyllen försvinner

och vi får ett inferno". Störst rabalder orsakade förslagens båtuppläggningsplats på ängen vid Stora Bråtviken.

Bolaget som svarade för exploateringen var SMO.

Så snart byggnadsplanen vunnit laga kraft påbörjades arbetet; det grävdes och stakades för vägar och tomter och för vatten och avloppsledning.

Anslutningspunkten till kommunens ledningsnät låg vid ån vid Lilla Örserum. Det visade sig vara svårt med grävningen, så det blev mycket sprängning, som gjorde hela projektet dyrare än beräknat.

SMO klarade inte den planerade exploateringen, eftersom det visade sig svårt att hitta köpare till tomtmarken - endast ett fåtal tomter såldes. Bolaget gick i konkurs och arbetet avbröts.

År 1986 köpte Bruno Bengtsson (Päls Bruno) Horn 1:18. Sju tomter såldes till ett mindre byggkonsortium, som dock inte lyckades sälja några tomter.

Fastigheten Horn 1:18 fick en ny ägare - Cesand Fritid i Sverige AB och 1988 lyckades de få byggnadsplanen ändrad, för att på så sätt underlätta för intresserade spekulanter.

Turerna kring fastigheten Horn 1:18 blev både många och anmärkningsvärda och det visade sig svårt att få kontakt med någon ansvarig hos ägaren och i början av 1990-talet var konkursen ett faktum.

Stora delar av ledningssystemet blev aldrig färdigt. Markarbeten utfördes till ett värde av 3,5 milj kronor till ingen nytta. De som köpt tomtmark fick inte tillåtelse att uppföra byggnader, eftersom vatten- och avloppsledning inte fanns klara.

Tisdagen den 3 juli 1990

VI VÄSTER
FÄRR

'Kommunen måste ta sitt ansvar för exploateringen av Hornslandet'

- Vi kräver nu med skärpa att kommunen tar sitt ansvar och ser till så att kommunen fullgör de arbeten som exploatören förbundit sig att göra. Exploateringsområdet har legat för läft under ett års tid.

Det är Horns samfällighetsförening som nu vänder sig till kommunstyrelsen i Västerвик för att ordning på den pågående (?) ploateringen av Pepparängen h Bråtviken vid Horns udde. Föreningen kräver att kommunen använder sig av den nkgaranti som Cesand Fritid i erige AB ställt enligt exploate- gsvtalet.

Pengarna skulle då användas att förbättra vägar i inom rådet som är sönderkörda, idergrävda och på sina ställen stan oframkomliga. Stora taktgröpar används - enligt ivelsen till kommunstyrelsen som avstjälpningsplats för gsvavfall.

□ Frågor och svar

Horns samfällighetsförening r ställt sju raka frågor till kom- munistyrelsen. Svar lämnas av tighetschefen Gunnar Berg- ll och markingenjör Tage

treprenör. Kontroll av de arbe- ten som gjorts har skett enligt av- talet. Kontoren har till och med medverkat vid byggmötena vil- ket ananis inte är normalt i såda- na här fall där kommunen var- ken är byggherre/exploator eller entreprenör.

Kontoren har hela tiden påta- lat att arbetena när de väl på- börjats bör slutföras skyndsamt. Tidsplaner för arbetena har upprättats.

Av olika orsaker har exploatö- ren ej kunnat följa tidsplanen och därmed slutföra exploate- ringen.

Fastighetskontoret har dock inte förlorat hoppet om att ex- ploateringen fullföljs. Så mycket kapital är nedlagt i projektet att ett fullföljande i någons regi måste ske.

Fastighetskontoret anser det vara för tidigt att nyttja av ex- ploatören ställd garanti på 400 tkr genom Fortune Finans AB. Dels återstår för mycket arbeten dels tror kontoret att arbetena

Det var en påfrestande tid för samfällighetsföreningen. År 1990 krävde styrelsen att befintligt garantikapital skulle användas för att iordningställa den förstörda marken, men garantibeloppet räckte inte till hela området. Sedan år 1999 förvaltas Horn 1:18 av företaget Marginalen.

HORNS VÄGFÖRENING

En vägförening bildades den 7 augusti 1960. Den var föregångare till den vägförening som sedan bildades den 15 mars 1962.

Behovet var stort av att få en organisation som hade uppsikt och ansvar för vägnätet inom området. Vid den tiden höll vägarna en förhållandevis låg standard.

Av föreningens stadgar framgår följande: "föreningen skall hava uppgift att enligt lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar ombesörja och bekosta väghållningen i fråga om de vägar, som förklarats vara föreningens, samt handhava de i föreningen ingående fastigheternas gemensamma intressen i övrigt rörande dessa vägar".

Innan vägföreningen bildades sköttes vägunderhållet av föreningens medlemmar på särskilda "arbetsdagar".

Horns Vägförening upplöstes den 16 maj 1989 i samband med att samfällighetsföreningen bildades.

TOMTÄGARFÖRENINGEN

Tomtägareföreningen bildades den 17 juni 1946 efter initiativ från Sven Berg.

Det var i första hand tomtägare kring Grönö, som ingick i föreningen, men ganska snart kom den att omfatta tomtägare inom hela området.

Utdrag ur 1960 års stadgar: "föreningen har till uppgift att samla alla tomtägare till medlemmar i föreningen, vari de gemensamt kan bevaka och samordna sina angelägenheter och erhålla de fördelar och rättigheter, som denna skall verka för". Inom tomtägareföreningen fanns inledningsvis tre vägkommittéer för respektive område:

- ❖ Pepparängsvägen
- ❖ Grönövägen
- ❖ Horns Udde-området

År 1965 sammanslogs Vägföreningen och Horns Tomtägareförening till en förening och årsavgiften var 40 kronor per medlem. År 1976 var årsavgiften 100 kronor. Därefter tillämpades en uttaxering av medlems/årsavgift i promille av taxeringsvärdet; till exempel 2,25 promille år 1990. I och med att samfällighetsföreningen bildades fastställdes

Lagning av Grönövägen på 1960-talet

Bertil och Thomas Tylander röjer för ny väg

årsavgiften till ett enhetligt belopp per fastighet (tomt).

År 1961 tillsatte styrelsen en särskild vägkommitté med uppgift att enbart syssla med de många vägfrågorna. Med tiden blev arbetet med föreningen alltmer omfattande och föreningen beslutade i början av 1970-talet att bilda särskilda arbetsgrupper för olika geografiska områden inom föreningen, för att göra arbetet mer effektivt.

I mitten av 1960-talet hade föreningen planer på att anställa en person på heltid för att sköta föreningssarbetet, men de planerna förverkligades inte.

SAMFÄLLIGHETEN

Områdets storlek, det stora antalet medlemmar i tomtägarföreningen, problem med vattenfrågan och påtryckningar från Västerviks kommun var anledning till att diskussioner om att bilda en samfällighetsför-

ening tog fart, allt i syfte att på ett bra sätt tillvarata tomtägarnas intressen. Lantmätare Arne Blomgren utsågs som förrättningslantmätare.

Det var många stridiga viljor bland tomtägarna – till exempel ansåg Målängsområdet att de skulle bilda en egen samfällighet. Ärendet överklagades ända upp i Hovrätten. Lantmäteriet fick uppdraget att omarbete förslaget. Det dröjde till den 14 september 1989 innan samfällighetsföreningen kunde anses färdigbildad.

Vid den tiden ökade också behovet av att lösa vattenfrågorna i området, vilket resulterade i att ett antal mindre "vattensamfälligheter" bildades för detta ändamål.

Uppgiften för Horns samfällighetsförening var att förvalta vägar med vänd- och parkeringsplatser, grönområden samt områden för hamnar, bryggor och bad.

Den andra föreningen, Horns Tomtägarförening, fick bestå, med enda uppgift att förvalta fiskevattnet eftersom arrendet var utställt på föreningen.

MIDSOMMARFESTER

VID LINDÖDJUPET AV GUNNAR EKH

Hornslandet har alltid varit ett omtyckt fritidsområde, mycket tack vare sin fina natur. Fler och fler människor har under åren sökt sig dit.

Redan på 1950-talet kom midsommarfester igång på flera platser och när tipspromenader blev populära så skulle det finnas här också.

Vid Lindödjupsvägen startade festligheterna på 1950-talet - från början på ängen nedanför Junblads, mellan spången och stora eken. Dit anlände familjer från Horn med häst och vagn, midsommarstången kläddes, dansen gick runt stången och både gamla och unga deltog.

Firandet flyttades efter några år till dagens festplats, i samband med att vägarna lades om och antalet deltagare ökade. Midsommaren 1956 medverkade Ankarsrums Blåsorkester.

På 1970-talet, då ABBA var som mest i ropet, uppträdde "Frida och Agneta" på midsommarfesten! Det var så klart inte de rätta "Abborna" utan två flickor från området, som sjöng deras låtar.

Ett år, 1976, blev det ingen fest, men det var inte populärt så nästa år var allt som vanligt igen och alla

fester åren därefter gjorde att midsommarfesterna vid Lindödjupet blev obligatoriska.

Midsommarstången pyntas med massor av blommor som alla hjälper till med att plocka och när stången sedan reses går dansen till dragspelsmusik. Det är inte ovanligt att det kommer 250–300 glada midsommarfirare.

VID PEPPARÄNGEN AV OWE SVENSSON

År 1976, när midsommarfesten vid Lindödjupet ställdes in, bjöds det i stället till fest på Pepparängen. Ett hundratal stugägare med familjer deltog, så det var ett uppskattat initiativ. Dans och lekar kring lövad midsommarstång.

De som drog i gång det hela var Harry Knutsson, Lisa Johansson, Tord Engqvist, Sven Svensson och Owe Svensson. Till slut upphörde dock festerna eftersom det blev mindre och mindre antal deltagare.

Pepparängsområdet har också under åren bjudit in till sommarfest, ibland på Pepparängen, ibland på Skansholmen och då medverkar den "egna" orkestern; Mats Lindberg, Göte Medner och Burman.

Midsommardans 1998
Foto: Familjen Christelius

FISKET I FÖRENINGEN

AV BO THÖRNBLOM

År 1946 upprättades ett köpekontrakt mellan professor Herbert Olivecrona, ägare till Horns gård, och Horns Tomtförsäljnings AB (Gustav Olivecrona). Säljaren förbehöll sig där rätten till jakt och fiske.

I ett brev från Horns Fastighetsaktiebolag den 9 mars 1959 uppläts nuvarande vattenområde till fiskeintresserade tomtägare. "Vattenområdena skall tillhöra de allmänna platserna och när de en gång överlämnas till tomtägarföreningen så följer äganderätten till vatten och fiske". I samma brev omtalas att tomtägarna skall få fiskerätt i Hästtagssjön.

I ett annat brev från Horns Fastighetsaktiebolag den 28 juni 1960 uppläts för en tid av 49 år; fiskevatten inom fastigheterna: Horn 1:114, 1:115, 1:260, 1:261, 1:262, 1:263, 1:265, 1:266 samt 1:18.

År 1960 bemyndigas Sven Berg att beivra olaga jakt och fiske på samtliga områden tillhörande Horns Fastighets AB.

År 1965 överlåter AB Skärgårdstomter fastigheterna 1:114 och 1:115 till föreningen. Senare har även Horn 1:4, 1:263, 1:264 och 1:266 överlåtits till oss.

Av 1962 års stadgar för Horns tomtägarförening framgår, att alla medlemmar har fiskerätt enligt de bestämmelser som antagits, men också att fiskerätten kan dras in för viss tid om medlem bryter mot regler och bestämmelser.

Omfattande fiskevård har utförts under åren.

Fram till år 1952 hade 240 000 gäddyngel satts ut. År 1960 sattes både gös och sikyngel ut och 1964 planterades 5 000 gäddyngel ut.

Flera föreningsmedlemmar har under åren haft uppdrag som fisketillsyningsmän med bland annat uppgift att under en tid sköta försäljningen av fiskekort, men 1976 upphörde fiskekortsförsäljningen.

År 1952 var det länsstyrelsen som utfärdade förordnande för fiskeritillsyningsman enligt följande:

"På framställning av Horns Tomtägareförening förordnar länsstyrelsen jämlikt 18 § Kungl. Fiskeristadgan den 17 oktober 1900 Eder att tillsvidare till och med den 31 december 1955 vara tillsyningsman över fisket inom förenämnda fiskevårdsförenings verksamhetsområde i Västrums socken med den befogenhet och de åligganden som omförmälas i Kungl. Maj:ts härvid i avskrift fogade instruktion den 22 mars 1935 för fiskeritillsyningsmän; skolande Ni vid utövandet av denna befattning, för vilken något arvode av statsmedel icke utgår, vara försedd med tjänstetecken nr 119, vilket vid Eder avgång från befattningen genast skall hit återställas.

Vid utövandet av den härför erforderliga polisverksamheten skall Ni stå under förmanskap av landsfiskalen i Hjorteds distrikt ävensom åtnjuta det skydd, som jämlikt lag tillkommer tjänsteman.

Kalmar i landskansliet den 4 januari 1952

Ruben Wagnsson"

År 1983 byggdes en fiskebod, att användas bland annat som förvaringsplats för beslagtagna fiskeredskap etc.

År 1993 tillkom en ny fiskelag med bland annat bestämmelser för fisket i Östersjön; bestämmelser för yrkesfiske, fritidsfiske, fiskevårdsområden och enskilt fiske, liksom tillåtna och förbjudna fiskemetoder, nätty-

per/maskstorlekar, samt krav om märkning av fiskeredskap och år 1995 skärptes kraven på bland annat märkning av fiskeredskap, vilket fick till följd att en strängare kontroll av fisket infördes – bland annat så träffades överenskommelse med såväl kustbevakning som polis om samarbete i kontrollen av gällande regler och föreningen utökade antalet fiskeritillsynings-

män till två. Vid denna tidpunkt gjordes också nya fiskekartor.

Under år 1998 förekom oseriöst fiske och brott mot allemansrätten från flera håll. Föreningen var då i kontakt med Västerviks kommun/Lysingsbadets Fiskecamp.

Efter en del artiklar i ortstidningarna, bland annat om att föreningens fiskegränser kränkts, utvecklades ett samråd mellan föreningen, yrkesfiskare och intressenter i skärgårdsområdena runt omkring och hösten 1998 hölls ett första sammanträde på initiativ av turistchefen i Västerviks kommun. Närvarande vid sammanträdet var turistchefen, representanter för länsstyrelsens hushållningssällskap, ansvariga för Lysingsbadets fiskecamp, ordföranden i Ostkustfiskarnas förening, Esbjörn Johansson, samt från vår förening ordföranden Hans Ellervik och fiskeritillsyningsman Bo Thörnblom. Vid sammanträdet lämnades en redogörelse om den framtida utvecklingen av turistnäringen, och om det kommersiella fiskets problem.

Samfällighetsföreningens och yrkesfiskarna representanter framförde protester mot det sätt som fiskecampingens gäster utövat fritidsfiske på. Det finns belägg för att fiske bedrivits utan lov och utan hänsyn

till god fiskesed och vilka regler som gäller för gott uppförande till sjöss. Ytterligare ett möte ägde rum och då konstaterades att Lysingsbadets fiskecamp respekterat föreningens framförda synpunkter.

År 1998 var på flera sätt ett historiskt år för föreningens fiske. Det bildades en särskild "fiskegrupp" med intresserade föreningsmedlemmar, med uppgift att se över föreningens fiskeregler och vid årsstämman 1998 antogs vissa ändringar i dittills gällande regler, till exempel när det gäller nätfiske. Enligt de nya reglerna råder nätfiskeförbud under månaderna april-maj, för att freda lekfisken. Tillåtet fiskedjup bestämdes till tre meter och högsta nätlängd bestämdes till 90 meter.

Det var föreningens uppfattning att ett utövande av fisketillsyn kräver stora kunskaper om gällande regler och samtliga byalag gavs möjlighet att delta i en studiecirkel för fisketillsyningsmän. I studierna deltog representanter från samtliga byalag och studiematerialet var fiskeriverkets kursplan.

En överenskommelse om samarbete kring tillsynen gjordes med såväl kustbevakning som polis och diskussioner fördes med länsstyrelsen i Kalmar om bildandet av ett särskilt "fiskevårdsområde" gällande för samfällighetsföreningens fiskeområde.

Fiskekort № 37 <i>Familjekort</i> berättigar innehavaren <i>Hans Sven Berg</i> <i>Västervik</i>	föreningens stadgar. Allt olagligt fiske beivras. Vid utövande av fiske skall kortet medtagas. Betalt den <i>26/5</i> 19 <i>98</i> med kronor <i>10.-</i> Horns Sportfiske- och villaägareförening <i>Hornberg</i> Kassör.	Följande fiskeredskap är förbjudna: rysor, mjärdat, gaddisax, angeltrok, juster, not, gaddrev samt allt fiske vid lyse. Allt olagligt fiske kommer att beivras. HORNSTOMTÄGAREFÖRENING Styrelsen
--	---	---

Fiskekort Nr. 228 <i>Gästkort I</i> berättigar innehavarens <i>Hans Sven Berg</i> <i>Västervik</i>	föreningens stadgar. Allt olagligt fiske beivras. Vid utövande av fiske skall kortet medtagas. Betalt den <i>26/4</i> 19 <i>98</i> med kronor <i>5.-</i> Horns Sportfiske- och villaägareförening <i>Hornberg</i> Kassör.
---	--

VÄGBYGGGEN

Gammal valvbro över Örserumsån

På 1786 års karta finns endast en mindre väg till Horns gård, övriga betecknas som stigar, men överensstämmer med vad som finns på 1848 års karta där de första vägarna syns - den första vägen på Hornsområdet är liten och börjar vid Örserum och följer stranden till Pepparängstorpet.

Den andra är Grönövägen till Lilla Grönsundet samt fram till Grönö och det finns en avstickare ned till Bråtviken.

Fram till Horns gård gick vägen genom allén. Därefter till Horns postbrygga samt till de två torpen på Horns udde.

Under 1940-talet började militären bygga vägar bland annat från Borgö till södra Drottvikens, där det redan fanns en mindre väg.

Torpet Bråtvikens vägförbindelse gick uppför den mycket branta backen söderut och därefter mot Grönsundet. Senare bedömdes det som lättare om det byggdes en vägsträcka från Bråtviken fram till den redan befintliga vägen vid Drottvikens.

Även på Grönö anlade militären en mindre väg till i närheten av Spårösund.

Några vägar till sommarstugor fanns inte, det förutsattes att man tog sig dit med båt och av den anledningen har flera av de tidigaste tomterna servitut på båtplats avsedd för roddbåt i till exempel Grönsundet

Vid inventeringen och planläggningen av området under början av 1940-talet ansågs det omöjligt att bygga vägar på till exempel Grönö – det räckte med att hålla de så kallade militärstigarna öppna. Beskrivning av avstyckningsplanen utfördes av Georg Sundblad och redovisades den 25 oktober 1945.

Stora Hornsvägen byggdes i början av 1940-talet och fick då i stort den sträckning den har idag, utom vid Lilla Örserum. Där gick vägen mycket närmare Hästhagssjön med en mycket brant och smal backe och över Örserumsån på en liten bro - en vacker valvbro av sten byggd år 1908. Vägen kom ut vid Vattenfalls anläggning och gick därefter ut på den nuvarande vägen vid gården Örserum.

Under 1970-talet byggdes vägen om och fick sin nuvarande sträckning. Horns brygga byggdes 1943.

Under 1940-talet anlades också gamla Kohagsvägen, som före det endast var en stig till åkrar och ängar. Lindödjupsvägen slutade då vid Kohagsgrundet. Vägen slingrade sig och passerade över tomten på Lindödjupsvägen 3 samt även över en mindre bro vid Lindödjupsvägen 1.

Under 1950-talet röjdes grunderna till Grönövägen av de boende på ön.

År 1964 genomfördes omfattande vägarbeten på Grönövägen, Grönsundsvägen samt Lindödjupsvägen

och senare – på hösten 1970 - sprängdes stenar och berghällar samt utfördes dikesgrävning och grusning av vägarna på Grönö.

Pepparängsvägen förbättrades 1954 samt byggdes om åren 1962-63. Beläggningsarbeten utfördes år 1966. Hästhagsområdet fick beläggning 1969.

Parkeringsplatser för bilar har varit ett bekymmer under många år. Redan i början av 1980-talet försökte vi få tillstånd att införa parkeringsförbud vid Lindödjupsvikens badplats och på närliggande vägar, eftersom badgästers parkerade bilar gjorde vägarna svårframkomliga. Inte förrän år 1998 lämnade myndigheterna tillåtelse att införa parkeringsförbud.

Fram till år 1992 fick föreningen statsbidrag till vägunderhållet, därefter blev kommunen bidragsgivare. Vägunderhållet är en tung post i föreningens budget.

Målsättningen är att ungefär vart tionde år ge vägarna en "ansiktslyftning".

Till en första början sköttes vägunderhållet genom frivilligt arbete, men på 1960-talet fick vägarna en beläggning av oljegrus och 1970 tog föreningen ett banklån på 40 000 kronor för att påbörja asfaltering av områdets vägar. Asfalteringen slutfördes 1988-89 på alla vägar enligt samfällighetsbeskrivningen.

Vägen vid Horns Udde i början av 1950-talet

SIMSKOLOR

Avslutning i simskolan

Horns Tomtägarförening ordnade under åren 1972-74 simskola för föreningsmedlemmar under ledning av den alltid outtröttlige Ragnar Helander, simlärare var Carl Magnus Nordin och Eva Hedlund-Isaksson.

Eva Hedlund-Isaksson berättar: "Ungefär 70 elever deltog i simundervisningen, antagligen var det badtemperatur alla tre somrarna för jag minns inte att vi någon gång fick ställa in simundervisningen. Visserligen minns jag att pojkarna Sundgren, som inte hade så mycket underhudsfett alltid frös.

De mest frusna tog Ragnar Helander i sin båt och rodde ut med till flotten (som var gjord för att simskoleundervisningen skulle kunna ske därifrån), i tron att det skulle gå lättare att komma i de kalla vågorna därifrån. Det vanliga var annars att vi lekte oss i.

I Västervikstidningen i augusti 1973 kunde man läsa att det varit simavslutning och att massor av simprov avlagts av barnen som verkligen uppskattade simskolan.

På avslutningen förekom bland annat undervisning i livräddning och konstgjord andning. Ett stort antal märken och plaketter delades ut – fyra "kandidaten", 31 "baddaren", 22 "järn", sju "brons", fyra "silver" och 27 "fisken", dessutom fick alla Tomtägarföreningens diplom. Ledartrion uppvaktades med blommor från deltagarna. År 1975 var Christina Hanfeldt simlärare.

Eldsjälen Ragnar Helander

BADPLATSER

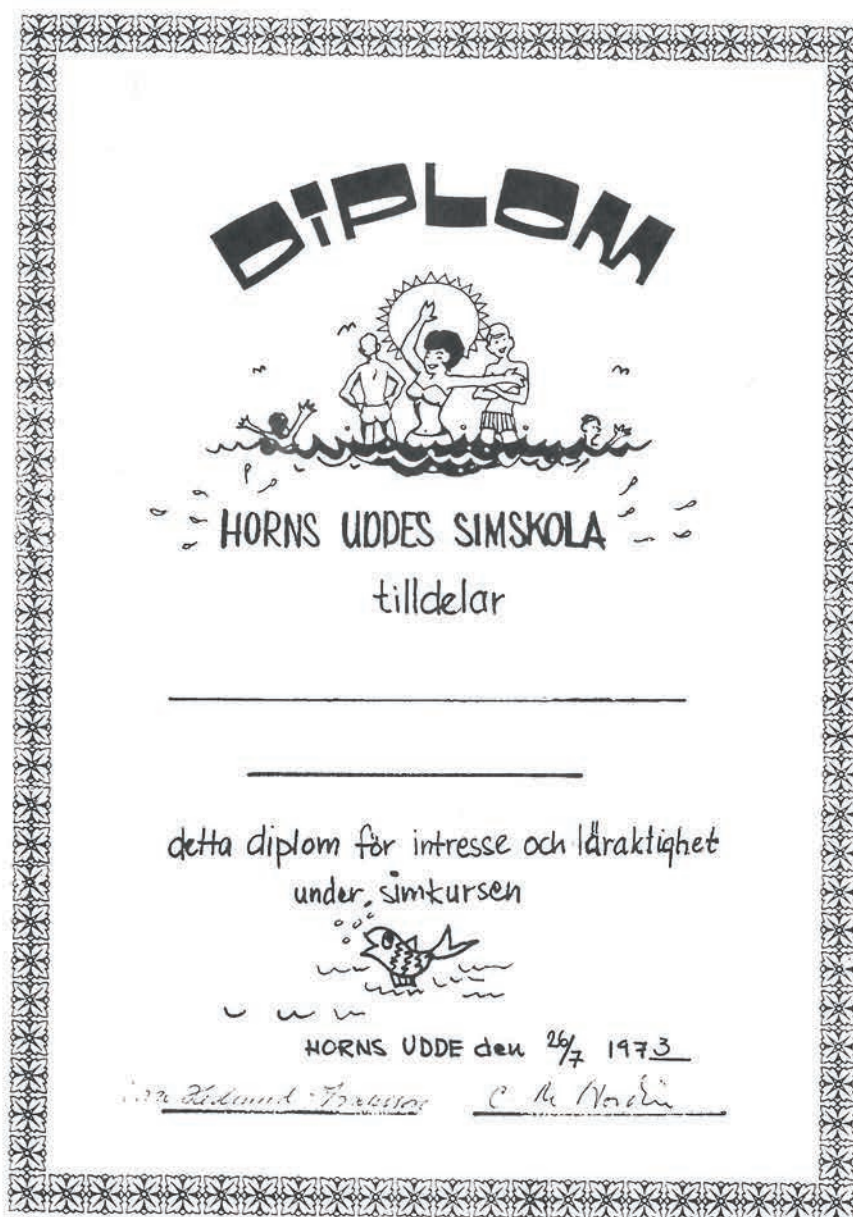
Den mest besökta var badviken längst in i Lindödjupet med sin vita långgrunda sand och fantastiska solklippor.

Så småningom växte vassen så kraftigt att den trängde ut i viken och täppte delvis till mynningen till Grönsundet, särskilt vid lågt vatten. Sundet muddrades för att öka vattengenomströmningen.

När vattnet var för kallt simmade barnen i inloppet till Grönsundet i tron att det var varmare. I andra än-

den av Grönsundet var vattnet varmare, men också djupare, så allteftersom simkunnigheten blev bättre så höll de äldre barnen till där med sina lekar – där fanns också en trampolin, som gjorde stället ännu populärare. Det bästa var ändå att dyka från klipporna i Spårösund, men det var kallt och framförallt var det inte tillåtet av föräldrarna.

Andra populära platser var Badhusviken nedanför Uddängsvägen, Gamla sågverksbryggan, Horns Udde och östra delen av Örserumsviken.

Simskolans diplom

RÖRLIGA HANDELSBODAR

Före detta "Drickabåten" kan numera ses i Västerviks inre fiskehamn på somrarna och WSS klubbvarv under vintern.

Allteftersom fler och fler sommarstugor byggdes, ökade behovet av att få varor utkörda till hushållen inom området. Viss handel skedde redan; det gick att köpa mjölk på Horns gård fram till år 1953. Då samlades barnen på förmiddagarna för gemensamma cykelturer till Horns gård, med kopparkrukorna dinglande på cykelstyret. Färden gick på slingrande skogsvägar och kostigar – en del av vägarna är de som nu används som tipspromenadvägar.

I kruklocket fästes lappar med beställning av nästa dags mjölkinköp. Krukorna som hämtades slamrade mindre på hemvägen, dock gick en del mjölk tillspillo under den vingliga färden hemåt.

Köpmannen Fritz Nilsson på Södermalmsgatan, som själv hade sommarstuga vid Lindödjupsviken, ordnade utkörning av beställda varor. Varorna fick hämtas i det dåvarande trevägskälet omedelbart sydväst om torpet Lilla Grönsundet. Här samlades ett stort antal husmödrar i väntan på den lilla gröna personbilen av märket Renault, som hade en hemsnickrad trälåda där bak för varorna. För barnen inom området var det en höjdpunkt när varubilen kom. Lekkamrater träffades och så kom Maja-Lisa Nilsson, och hade med sig termosar fyllda med 25 öres glassar som alltid hade strykande åtgång. Det hände även att Maja-Lisa cyklade

ut på sin paketykel, om det inte var så mycket varor som skulle levereras. Denna handel pågick i många år och övertogs av Fritz Nilssons efterträdare som hette Forslind.

Även av handlare Affe Samuelsson kunde man beställa varor, som han tog med sig när han åkte ut till sin sommarstuga på Grönö, efter att han stängt affären inne i stan för dagen.

Hos Sven Berg beställdes charkuterivaror, som på kvällen kunde hämtas vid hans bil som stod parkerad vid spången ut till Grönö.

Fisk kunde köpas av Harald i Bråtviken, eller hos någon av fiskarna på Idö.

Varje vecka kom drickabilen från Edströms bryggeri "Druvan". De som hade sina hus ute på öarna hade lika bra service för dit körde Centralbryggeriets drickabåt.

För barnen i Grönötrakten var det veckans höjdpunkt när de fick följa med båten runt ön, från Bergs brygga via ett stort antal stopp, till Engströms brygga vid badstranden.

Handeln och kunderna minskade i takt med att det blev allt mer vanligt med egna bilar bland sommarvärdarna och att en busslinje ordnades med två dagliga turer ut till stugområdet. Så småningom drogs buss-

linjen in, men busskylten lämnades kvar vid Grönövägens början, liksom en bussskur vid gamla Hornsvägens sträckning.

På Horns udde fanns under en tid en affär, som ibland kombinerades med en servering. Det var svårt att få företaget lönsamt, butiken bytte ofta ägare. Lokalerna var också ofta utsatta för inbrott och skadegörelse, så till slut blev affären sommarhus.

Djupt invuxen i trädet. Ett med naturen – kan man säga. Här satt en gång turlistan för busslinjen

ÖRSERUMSVIKEN

Vid Örserumsvikens inre strand ligger före detta Westerviks Pappersbruk som bedrev verksamhet här mellan åren 1915 och 1980. Produktionen utgjordes av papper och papp med returpapper som huvudsaklig råvara.

I tillverkningsprocessen ingick stora mängder PCB och kvicksilverförorenade fibrer, som släpptes ut i Örserumsviken utan egentlig rening. Avloppsvattnet innehöll suspenderade ämnen (pappersfiber och mineraliska ämnen) som sedimenterade i viken, främst i dess inre del.

I mitten av 1950-talet invallades ett begränsat område i vikens innersta nordvästra del och utnyttjades som sedimentationsbassäng för avloppsvattnet innan det släpptes vidare till Örserumsviken.

Efter att sedimentationsbassängen var fylld fortsatte utsläppen av suspenderade ämnen till Örserumsviken, vars inre del avskärmades med en permanent bomläns. På detta sätt bildades med tiden ansevära fiberbankar i den inre delen av Örserumsviken.

Från början av 1950-talet och fram till år 1966 användes fenylkviksilver i produktionen vid pappersbruket för slembekämpning i pappersmaskiner och rörsystem. Inför pappersbrukets nedläggning rensades viken från fiberbankar och under åren 1978-79 muddrades ca 200 000 kubikmeter fibersediment upp. Saneringen kontrollerades med avseende på avskiljning av kvicksilver i avvattning och returvattenrening och följdes upp under en tioårsperiod med provfiske och analyser av kvicksilverhalter i fisk.

Däremot hade förekomsten av PCB inte uppmärksamats vid tiden för saneringens genomförande och inga uppföljningar genomfördes med avseende på dessa.

Undersökningar som utförts efter saneringen tyder på att föroreningar kvarstår i bottensedimenten. Senare har också ett mindre område i vikens innersta sydvästra del fyllts ut med fast avfall bestående av skrot, omalt papper och rens från reningsverket.

Förekomst av PCB: De utredningar som har gjorts visar att det finns ca 1 000 kg PCB i området, varav ca 85 % i depå och sedimentsbassäng. Resterande 15 % finns i vikens bottensediment och i viss mån i sediment utanför viken. Spridningen av PCB till viken från de förorenade områdena på land bedöms som relativt liten - några gram per år varav merparten kommer från depå och sedimentbassängen.

Kviksilver: Totalmängden kvicksilver i området antas vara ca 600 kg, varav merparten - 440 kg finns i depå och sedimentsbassäng.

Hälsoriskerna har utifrån undersökningsresultaten bedömts som relativt små, samtidigt som det finns en varning för att äta fisk som lever och bor i viken. Dit räknas till exempel inte gäddor, eftersom de inte är bofasta i viken.

Styrelsen i Horns vägförening har under åren lagt ned mycket arbete för att åstadkomma en sanering som också genomförts. En särskild arbetsgrupp, Fabian Brinkebäck, Sven Ola Swärd och Ove Svensson, fanns under en tid. De hade till uppdrag att bevaka saneringsarbetet, vara kontaktpersoner mot olika myndigheter, samt att dokumentera hela arbetet.

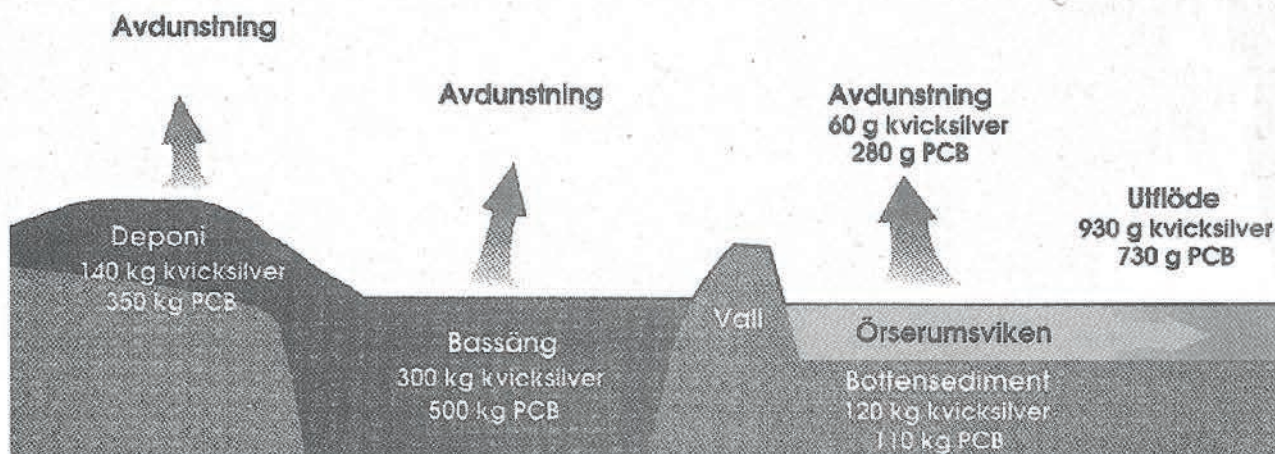
ÅTGÄRDER PÅ SIKT

Av Västerviks kommun budget- och ekonomiska flerårsplan för åren 1999 - 2001, samt i Miljö- och hälsoskydds nämndens huvudstudie om Örserumsviken, upprättad i juni månad 1998 finns angivet att ytterligare muddring samt övertäckning av deponin skall reducera utsläppen avsevärt, dock med mycket stora kostnader. Beslut om åtgärder för att begränsa spridningen av PCB och kvicksilver har tagits av kommunen, innebärande bland annat, att saneringsarbetet påbörjas under år 1999 och skall vara avslutat år 2001. Statsbidrag utgår med 72 milj kronor.

GRAFIK: NIKLAS JANSSON

Örserumsviken i genomskärning

Örserumsviken i genomskärning.

VÅRT BEHOV AV VATTEN, EL MM

Brunnsgrävning på Grönö, till höger Oskar Dahlberg

Dricksvatten har alltid varit en central punkt vid allt nybygge. Även i vårt område har vattentillgången styrt utbyggnaden - många har släpat sitt dricksvatten i bilar och båtar för att ha till det viktigaste.

Av föreningsprotokollen framgår att vattenfrågan under lång tid varit ett problem och för de fastigheter som ligger på de öar som tillhör samfälligheten har vattenfrågan varit ett större problem än för andra delar av området.

Så här har vattenfrågan hanterats under åren:

1950

De första brunnarna grävdes för hand, källådern söktes fram med klyka. Det dåvarande tomtbolaget borrade ett 20-tal brunnar främst längs Lindödjupsvägen, Uddängen samt några i Pepparängsområdet

1970

Pumpar överlämnades till byalagen

1980

Vattenkvaliteten i brunnarna blev sämre och vattnets tjänlighet ifrågasattes på många håll – även pumparna hade försämrats till funktionen. En bidragande orsak

var bland annat att antalet hushåll ökade och därmed vattenförbrukningen.

Efter en tid utarbetades särskilda vattenplaner i ett flertal områden, med hjälp från hälsovårdskontoret – ett arbete som tog sin tid; det gällde att tillgodose många viljor och synpunkter. I samband med att planerna antogs bildades också särskilda "vattensamfälligheter" på vissa håll.

HÄSTHAGSOMRÅDETS

VATTENFÖRSÖRJNING AV HANS HOLLANDER

Då området exploaterades år 1964 fastställdes att en gemensam anläggning för sommarvatten skulle ingå. Kravet var att varje tomtägare skulle ha högst 50 meter till ett tappställe. Vattnet hämtades från c a 90 meters djup med hjälp av en bensindriven pump. Pumphuset var av trä.

Den varma sommaren 1969 brann pumphuset, vilket medförde att ett nytt pumphus byggdes och pumpen drevs därefter med elektricitet i och med att området fick elektricitet under våren 1970.

De fastighetsägare som först tog området i besittning kopplade in sig på ledningen och drog in vatten

till sina fastigheter. Så gjorde också alla nytilkomna tomtägare.

För att kunna bo på området året runt lades ett nytt ledningssystem på frostfritt djup, detta skedde sommaren 1975.

Efterhand som antalet boende ökade och vattenstandarden steg uppstod allt oftare vattenbrist och 1980 borrades därför ett nytt hål ca 150 meter från den gamla vattentäkten. Vattnet därifrån leddes till pumphuset. Den nya vattentäkten gav tillräckligt med vatten, men vattnet visade sig ha för stora halter av järn och mangan. Detta medförde att nya reningsfilter måste installeras år 1984. I samband med detta måste pump-huset byggas ut.

Från att ha varit en byalagsangelägenhet övergick anläggningen till att vara en vattensamfällighet enligt länsstyrelsens regler. Detta skedde i samband med att vägföreningen blev en samfällighet.

År 1996 anskaffades utrustning så att återspolning-en kunde göras med automatik under natten och år 1998 blev vi uppmanade att skaffa utrustning som varnar för grumlighet. Efter en ansökan om dispens från detta krav fastställde livsmedelsverket dispensen att gälla till och med den 31 december 2005.

Sommarvattenledningen blev år 1976 en ledning för bevattning där vattnet hämtas från Mjösjön. Under varma somrar orkar inte pumpen leverera tillräckligt med vatten. Vattnet fördelas därför mellan fastigheterna varannan eller i extremfall var tredje dag

ELEKTRICITET AV SVEN GUSTAFSSON

Att hålla maten och ölet kallt var ett problem, men visst var det romantiskt vid brasan och med levande ljus på bordet, men lite jobbigt med matlagning och förvaring med spritkök och gasol så kraven på elektrifiering av området kom snabbt.

En del äldre bebyggelse hade anslutits till elverket redan i slutet av 1940-talet, men först år 1959 började planeringen för elanslutning av de av Horns Fastighets AB avstyckade områdena.

Några exempel: Vid Lindödjupet, nära postbryggan, anslöts fastigheterna Horn 1:14 och 1:16 redan år 1948 och på Lindö och i närheten av Horns udde anslöts under åren 1947–1952 fastigheterna 1:7, 1:116, 1:92, 1:211, 1:213 och 1:68. Delar av området Grönö och Grönsundsvägen påbörjades år 1955.

Horns Fastighets AB uppvaktade koncessionsinnehavaren, Västerviks Kraft AB, med önskemål om elektrifiering av de avstyckade tomtområdena, huvuddelen av fastigheterna var ju sommarhus.

Det första området som planerades var Hornsudde och år 1959 skrev Västerviks Kraft AB till fastighetsbolaget och meddelade att anslutningsavgiften skulle bli 800 kronor, grundat på 1959 års prisnivå. Efterhand som överenskommelser träffades om ersättning till markägarna för

ledningsgator; transformatorstationer och ledningar byggts, så anslöts område efter område. Anslutning av de avstyckade områdena startade huvudsakligen enligt följande

OMRÅDE	ANSLUTNINGÅR
Uddängen/Mälängen/Badhusvägen	1962
Lindödjupsvägen/Grönö/Grönsundsvägen	1962
Gråhällsvägen	1962
Bråtviken	1965
Hästhagssjön	1970
Pepparängen/Ekholmen	1974

Anslutningar har gjorts såväl före, som efter dessa år

AVLOPPSFRÅGAN

Efterhand som vattenföreningar bildades blev avloppsfrågan akut. Disk- och duschvatten – så kallat gråvatten – måste tas om hand och då kom hälsovårdsnämnden in i bilden. Ritning krävdes med beskrivning över anläggningen. Vattentoaletter tillkom även i många fall efter särskilda bestämmelser och tillstånd.

TELEFON

Under 1950-talet fanns endast några få telefoner inom området, men i samband med att området blev elektrifierat drogs också teleledningar.

Om Sven Berg berättas att människor ringde till honom om allt. Han var också en av de första som hade telefon.

En dag ringde en dam från en av öarna och sade att hennes son blivit ormbiten. Sven Berg som alltid var tjänstvillig, bad henne att köra till gamla sågverksbryggan så skulle han möta med bilen. Emellertid var det så att det fanns de som tyckte att ute på stora Kohagsgrundet skulle man inte köra med bilar, så där hade det grävts ett dike tvärs över den smala landtungan och där kom Sven Berg körande i full fart för att hjälpa till. Resultatet blev att Bergs bil studsade ordentligt när han passerade diket, men slutet gott, allting gott. Pojken kom till lasarettet och blev omhändertagen.

RENHÅLLNING AV SVEN GUSTAFSSON

I de första arrendekontrakten från början av seklet fanns inskrivet att latrin skulle grävas ner på "ett acceptabelt sätt". Det var på den tiden säkert många uppfattningar om vad som var "acceptabelt", ganska mycket dränktes nog i havet, till exempel.

Ända in i vår tid har sophantering varit ett problem - vad skulle vi göra med våra sopor? De flesta

tog väl med sig soporna till bostaden i staden, men de som inte bodde i Västervik hade besvär, resultatet blev att en och annan olaglig tipp i omgivningarna blev en besvärlig fråga för styrelsen.

Det blev med tiden ett krav att frågan skulle lösas på ett organiserat sätt, lämpligt för alla. Det dröjde till år 1964 innan ett avtal kunde träffas med kommunen om detta och vi fick en entreprenör, Axelsson i Samsvik, som åtog sig att köra sopsäckarna till tippen och att tömma de 300 latrinkärlerna som anskaffades till fastighetsägarna.

Styrelsen gav anvisningar om hur "huset med hjärta" skulle vara konstruerat. En lucka med gångjärn och hasp skulle kunna fällas upp på sidan av "huset", så att Axelsson kunde dra ut tunnan, lasta den på kärren och köra den till traktorläpet för vidare färd.

Alla medlemmar följde inte byggnadsbestämmelsen för hemlighuset. En fastighetsägare brydde sig inte om att göra någon lucka på sidan av huset, så där fick Axelsson fälla upp sittbräderna, stå på bekvämlighetspallen och lyfta tunnan rakt upp, varvid pallen brast. Axelsson tappade tunnan, blev översköljd av innehållet och bröt flera revben. Axelssons pojkar, som

deltog i arbetet, tog fadern till en vattenpump där han fick tvätta sig ren.

Vid årsstämman hade den berörda fastighetsägaren fräckheten att framföra klagomål på att han fått toaletten nedsölad och pallen förstörd, en målande beskrivelse av händelsen som väckte stor munterhet bland åhörarna, men ordföranden Sven Berg läxade upp fastighetsägaren för att vara den som förorsakat olyckan eftersom han inte följt anvisningarna.

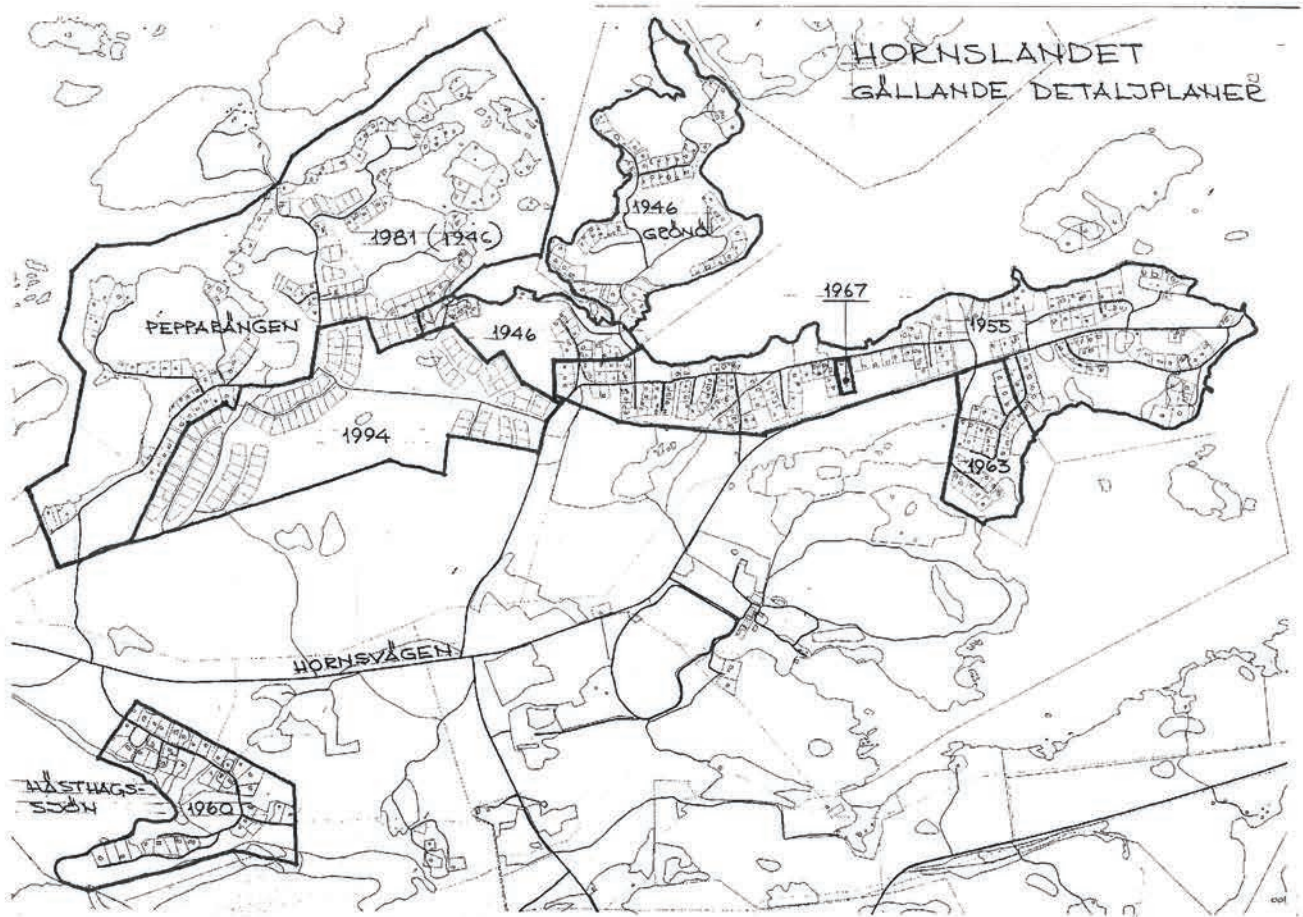
Axelsson och hans grabbar skötte sina göromål på ett utmärkt sätt. År 1965 betalade vi 40 kronor för åtta tömningar. När Västerviks kommun övertog tömningen steg priset, 1971 kostade det 100 kronor.

BYGGNADSRÄTT AV SVEN GUSTAFSSON

Avstyckningsplaner fastställdes med bestämmelser om byggnadsrätt av Gladhammars kommun; senare Västerviks kommun. I ett sammanhållet område som Hornslandet hade det för enkelhetens skull varit bra med lika bestämmelser för hela området. Men när detta skrivs gäller bestämmelserna i byggrätten enligt följande:

ÅR	OMRÅDE	PLAN	BEGRÄNSNINGAR I BYGGRÄTT
1946	Pepparängen norra	Avstyckningsplan	Inga begränsningar i byggnadsarea och antal hus
1946	Grönö	Avstyckningsplan	Inga begränsningar i byggnadsarea och antal hus
1946	Grönösund	Avstyckningsplan	Inga begränsningar i byggnadsarea och antal hus
1955	Lindödjupsv, Gråhällsv, Uddängsv, östra delen Målängsv	Detaljplan	1/10 av tomtarean får bebyggas. En huvudb + erforderl uthus. Större tomt än 1 500 kvm, eventuellt ytterligare ett bostadshus
1960	Hästhagssjön	Detaljplan	Total byggnadsarea 100 kvm – huvudb + uthus. Tomt över 2 000 kvm – ytterl en bostadsbyggnad får uppföras – max 140 kvm
1963	Mälängen östra delen av Målängsv	Detaljplan	Total byggnadsarea max 120 kvm – en huvudb + uthus
1967	Två tillkommande tomter på Lindödjupsv	Se detaljplan 1955	
1981	Pepparängen, norr	Detaljplan	Total byggnadsarea 100 kvm, gårdsb max 30 kvm. Huvudb + en gårdsb får uppföras
1994	Pepparängen, söder	Detaljplan	Total byggnadsarea max 140 kvm, varav gårdsb max 30 kvm. Huvudb + en gårdsb får uppföras

Diskussioner pågår inom kommunens planberedning om att införa enhetliga bestämmelser.

Gällande detaljplaner för Hornslandet

DET HAR HÄNT OCH FÖREKOMMIT INTRESSANTA SAKER !

Lindö varv Foto Roger Karlsson

STENTORGSBILDNINGAR

Mitt uppe på Hornslandet ligger en mycket stor strandvall från Litorinahavet. Stentorget är ett av de största i Sverige - 320 meter långt och 130 meter brett. Under 1950-talet tilläts krossning av sten på denna plats. I dag syns en mindre öppen plats där stenkrossen arbetade under öronbedövande dån. Som väl var avbröts stenkrossningen efter ett par år. På 1786 års karta är området utmärkt som "odugligt stenröse".

VARV

På Lindös södra del låg ett litet båtvarv, som på 1920-talet ägdes av båtbyggare Hjalmar Gustavsson. Han byggde små skärgårdsbåtar. I sjöhistorisk årsbok från år 1947 anges att Horn var tillfällig varvsplats på 1800-talet

STENBROTT

Vid Spårösund anlades ett stenbrott år 1907. Under en kortare tid bröts rödkornig granit. På södra delen av Spårö har lotsverket hämtat sten, att användas som bojstenar till sjömärken.

SANDTAG

Någon gång i seklets början tog händelöpsborna sand, som skulle användas till mursand, längst in i badviken i Lindödjupsviken. Detta var inte uppskattat av dem som drev torpet Lilla Grönsundet.

KROGAR

Åren 1762-63 ägde och drev Christoper och Maja Horns krog på Grönö vid Spårösund.

TIMMERFLOTTNING

Under både 1970 och 1980-talen var det en omfattande timmerflottning längs våra kuster. Stora bogserbåtar med enormt långa släp gick in i Lindödjupet när vädret var dåligt, eller för att samla timmer till större släp. Båtarna och släpen orsakade ofta att många fiskredskap slets sönder. Föreningens styrelse kom så småningom till en uppgörelse med ägarna till flottningen, så att det hela fick ett slut. Som kuriosas kan nämnas att Grönös östra vik kallas för Timmerviken på 1786 års karta.

NVHJ Bv 14 Forsaström 1920-talet

JÄRNVÄGAR

Några järnvägar har aldrig funnits på Hornslandet men inte mindre än elva banvaktsstugor har flyttats till olika ställen inom området.

Banvaktstuga	Flyttades år	Flyttades av	Nuvarande plats
Hjortekrog	1959	Sven Bergqvist	Lindödjupsvägen 42
Segelrum	1959	Tore Strand	Grönövägen 65
Forsaström	1958	Einar Johansson	Lindödjupsvägen 56
Överström	1960	Bertil Thylander	Lindödjupsvägen 58
Vena	1961	Olle Karlsson	Lindödjupsvägen 64
Fågelmossen	1962	Ragnar Lock	Grönövägen 18
Fagersand	1959	Josef Andersson	Borgövägen
Kolsebro	1962	Uno Johansson	Ytterhult
Gullringen	1965	Claes Göran Andersson	Borgövägen 4

KYRKOR

Hornslandet har alltid tillhört Västrums församling och därmed Västrums kyrka. I manus tio till de Havtonska samlingarna, sid 169 kan man läsa:

”Innan Västrum fick sin första kyrka, så hade denna socken två små kapell eller korumhus, ett vid Horns Udde och ett vid Björnhuvud, där gudstjänst, barndop och begravning förrättades tidtals”. Tyvärr finns inga uppgifter om var på Horns Udde, kapellet skulle ha legat.

Kapellet på Björnhuvud – i dag benämnt Kapelludden - finns beskrivet av Knut Johansson i ”Historik över Västrums kyrka”.

Björnökapellet finns beskrivet den 12 februari 1668, som ett ”gammalt” kapell och år 1686 beskrivs kapellet som mycket dåligt. Tråkigt nog nämns inget om Horns kapell eller korumhus, men troligen fanns det redan omkring år 1600. Enligt muntlig tradition låg det i anslutning till hornsuddetorpen, söder om den nuvarande vägen. Vid den norra sidan av vägen sägs att det legat en liten begravningsplats. Västrums gamla kyrka invigdes den 27 augusti 1693 och ersattes av den nuvarande år 1800.

SKOLOR

Det fanns två skolor för barnen på Hornslandet beroende på var man bodde - en fanns på Händelöp och var avsedd främst för öbornas barn. och den andra fanns i Åldersbäck där barnen på Hornslandet fick gå. Fiskare Karlssons dotter Vera på Grönö och barn från Lilla Grönsundet slog följe med barnen från Bråtviken och på så vis hade de sällskap den långa vägen till Åldersbäck. För de som bodde på Idö fanns en särskild skola på ön.

SJÖFART

Lindödjupet var under både 1800-talet och en bra bit in på 1900-talet tilläggsplats för såväl segelskutor som andra fartyg, eftersom Lindödjupet gav bra skydd när det stormade. Det var också en bra plats att invänta lots på, för att kunna gå in till Västervik.

På sjökortet finns angivet att Lindödjupet är ankingsplats. Gamla sjökort visar också att en vattenkälla fanns längst in i viken.

Gamla och nya pumpstationen

Omedelbart ovanför Hornsbacken, på höger sida, finns rester av en anläggning, som förmodligen byggdes under första världskriget för att försvara vägen in till Västervik. Vägen gick då utmed Hästhagssjön.

SJÖMÄRKEN

Sjömärkena är många inom vårt område och har så varit under lång tid. På Horns udde finns till exempel ensmärken för Vattenfalls kablar. De sattes upp så sent som 1983.

På Grönö fanns tidigare under 1960-talet ett stort inseglingsskär längst uppe på ön. På samma plats fanns en hög mast av trä och jämte den en äldre transformator. Vid åskväder hände det ofta att blixten slog

ned i masten, vilket gjorde att både mast och transformator flyttades. På Spårö fanns under stor del av 1900-talet olika former av signalmaster. Fyrrar är beskrivna på annan plats i denna sammanställning.

FISKE

Fiske bedrevs av de boende i liten skala. Från 1940-talet fiskade Harald Jönsson i Bråtviken på våra vatten och hade ända in på 1960-talet en liten fiskebod på bergen vid badplatsen längst in i Lindödjupsviken.

VATTENNIVÅN I HÄSTHAGSSJÖN

Hästhagssjöns vattennivå reglerades år 1915 med dammluckor vid Lilla Örserum för att skapa tillräckligt med vatten för att försörja pappersbrukets behov. En pumpstation fanns tidigare vid sjöns nordvästra strand. Det var mycket stora vattenmassor som användes till brukets drift och varje år på hösten hade vattennivån i Hästhagssjön sjunkit betydligt.

På 1950-talet byggdes en ny pumpstation och en vattenledning ovan mark byggdes för att få vatten till pappersverket. Pappersverket bedrev sin verksamhet mellan åren 1915 - 1980 med undantag för åren 1919 - 1923. Bruket tillverkade papper och papp, med returpapper som råvara. När papperstillverkningen upphörde revs också vattenledningen.

MILITÄRA LÄMNINGAR

Inom Hornsområdet finns ytterligare forskansningar – en ligger precis sydväst om postbryggan. Den är byggd under andra världskriget och är ett bra exempel på dåtidens byggteknik. Den var avsedd att beväpnas med kulsprutor i syfte att förhindra landstigning i anslutning till Lindödjupet. Skansen är en del av den dåvarande försvarslinjen, där andra delar var Grönö udde, Lindö, Horns udde och Spårösund.

Under andra världskriget var militära förband under vissa tider grupperade på den dåvarande slätten sydväst om torpet Lilla Grönsundet.

Under 1970- och 80-talen byggdes de befintliga försvarsställningarna ut med skyddsrum och ståvärn på Horns Uddes yttersta spets.

På Lindö sprängdes berg för att kunna gjuta fast ett stridsvagnstorn M/74, som med sin kanon skulle kunna spärra av hela Lindödjupet. Kanonen togs bort så sent som år 1998. Ett större skyddsrum byggdes ganska nära Hornsvägen. Skyddsrummet var ledningsplats för ett så kallat värnkompani, som tillsammans med hemvärnet svarade för Hornslandets försvar. På Borgö byggdes under andra världskriget ett stort antal små befästningar.

År 1998 började rivning och borttagning av de militära lämningarna.

MER KURIOSA

Öarna uti skärgården rymmer även många historier om jättar och rån som tros leva här, sanna eller osanna?

En av dessa historier handlar om vad som hände Eknö-Johan och Mattias Jansson en kväll när de var tvungna att övernatta ute på Spårö.

Så här berättar folklivsforskaren Gustaf Ahlm historien: "Två män från västrumsskärgården kom till Spårö en julikväll i slutet av 1700-talet. De skulle egentligen till Västervik, men hade haft en hård färd norrut och hann inte längre än till Spårö förrän det började skymma. Det var en vacker kväll med månsken, ändå drog sig männen för att stiga i land. Det sades att lurendrejarna brukade gömma sina smugelskatter undan tull och länsman härute. Bland annat i Berggölen på Marsholmen och på Krokö. Dessutom fanns det jättar och rån på holmarna, det visste alla.

De båda männen hade därför svårt att somna. I månskenet såg träden och Spårö båks konturer spöklika ut, så de låg där och jagade upp varandra.

Nej men titta, sade plötsligt Mattias Jansson. Sir inte späern ut som en glosögd länsman i trekantig hatt där han står? Vad glör han på? Ä de på oss tror du? Tjock i nacken ä han men näsan ä rak och skarp. Det betyder att han har ett omänskligt sinnelag.

En bleve allt rädd om en så n där kavater länsman komme hit fram och lutade sa över en fattig stackere här i halvmörkret. Nu började hans reskamrat, Eknö-Johan, bli irriterad. Tyst på da, manade han. Du skrämmer opp ma så jag inte kan somne. Sa du somne? De ä allt bäst te låte bli de. En kan ju inte vete va som skulle hände en kristen mänske, så här långt borte från all äre och redlighet. Till slut tystnade även Mattias. Men när midnattstimmen var inne skrek Eknö-Johan till: Si, där kommer ju ett väldigt hölass. Kors i alle mine dage, det måste va starke oxe som örker och dra ett så stort lass oppför bergbranta! När lasset kom närmare såg de att det bara fanns en dragare framför hölasset - en liten, liten råtta.

Obesvärat drog den sitt lass vidare inåt ön och försvann. De båda nattgästerna stirrade häpet efter det märkliga ekipaget. Sedan lade de sig närmare varandra och låtsades som om de sov.

Då hördes ett öronbedövande buller. Tunga steg fick marken att skaka. Mattias och Eknö-Johan kände hur någon kom fram och tittade på dem. Under halvslutna ögonlock såg de en jätte stå där. Han var klädd i trekantig röd hatt och gulvit rock. Hans ögon stod vidöppna och ett par väldiga mustascher tovade sig över en bred mun. Han stod där och tittade på den lille, tjocke Mattias och den långa, magre Eknö-Johan. Här är det ojämnt, mumlade jätten. Så grep han

tag i Mattias hår och drog honom så att hans huvud låg jämsides med kamratens, här är det också ojämnt, utbrast jätten förvånat och drog Mattias så hans fötter låg jämsides med Eknö-Johans. Jätten skakade nu förvirrat på huvudet. Hur jag än bär mig åt så är här ojämnt. Här finns ingen annan råd att ta till yxan.

Så vände jätten på klacken och gick med tunga steg inåt Spårö. Genast störtade de båda männen upp, rafsa-de ihop sina saker och sprang nedför berget till båten. De snubblade och föll om vartannat och lyckades trassla in sig i åror, angöringslinor och segel innan båten gled ut från land. De rodde så att skummet yrde om fören.

Fyllda av fasa hörde de en hes röst som ropade efter dem; sågst tu att jak narrade tik och rammelskran-ken tin! När de tittade upp såg de jätten stå högst upp på Spårö i trekantig hatt, lång rock och ett illmarigt uttryck i sina korppluggar till ögon.

Mattias Jansson och Eknö-Johan kom aldrig mer till Spårö efter skymningen.

OM ÖARNA i skärgården kretsar otaliga historier om sjömän som inte fått ro i sina havsgravar, utan går igen. En av dessa handlar om just Spårö Båk:

Under en svår storm i november hade vakten i båken somnat på sin post och elden i korgen utanför balkongen hade slocknat. Då kom ett fartyg genom stormen och utan Spårös vägledande ljus gick det i kvav utanför Idö Stångskär med man och allt. Sedan dess spökar det vid Spårö Båk. Under stormiga november-nätter kan den som är ute i skärgården se en sjöman komma springande upp mot båken, rakt genom porten och upp i tornet. Efter en stund tänds eldkorgen.

OM JÄTTEGRYTAN PÅ GRÖNÖ sägs det att jätten, gubben i Pukberget, satt och tog upp tull av förbi-passerade.

OM RULLSTENSÅSEN sägs det att jättekvinnan i Pukberget var på väg med hela förklädet fyllt av stenar för att lägga igen Spårösund så hon skulle kunna gå vidare torrskodd. Där rullstensåsen är tappade hon alla stenarna och där ligger de än idag.

OM DE TVÅ STORA STENAR som ligger omedelbart väster om midsommarängen inne på en av tomtorna vid Lindödjupsviken sägs det att smugglare där förvarade sitt smuggelgods. Hållrummet mellan stenarna används idag som källare.

OM DRÄNGARS OCH PIGORS BELÖNING sägs det i de Havtonska samlingarna, att på 1830-talet avlöndades en dräng i skärgården på följande sätt: han får cirka tre riksdaler i lön, men inte kontant, utan istället kan han oförtrutet arbeta för egen räkning från klockan

Förvaringsplats för smuggelgods

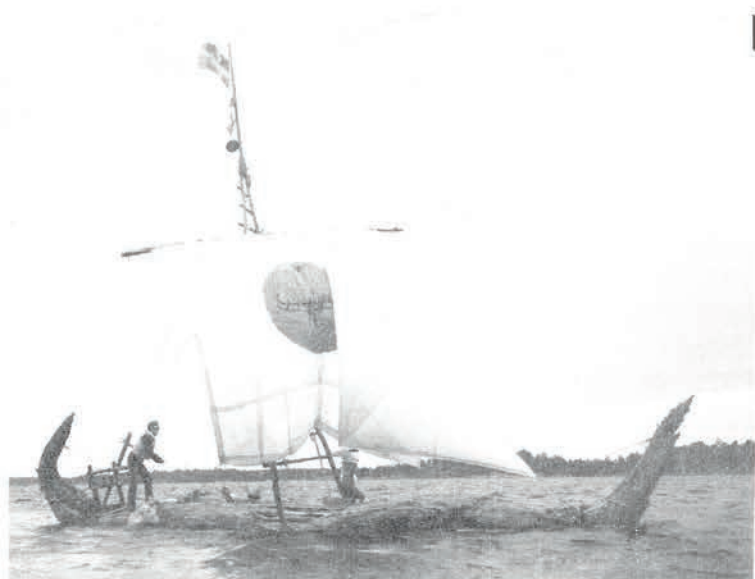
fyra på fredagseftermiddagen och hela lördagen och likväl under tiden njuta husbondens mat. Förutom fiske har han rätt till en grå och en blå klädning, fyra skjortor, fyra par skor eller två par skor och ett par stövlar.

Pigan erhåller förutom ca två riksdaler i lön, en vardagsklänning och en kyrkkänning, ett kläde, två säckar ull samt tre par skor.

OM "KOLBOTTEN" som ligger öster om Mjösjön berättas hiskliga historier.

Där det idag är uppvuxen rätlinjigt planterad skog, där har någon gång i historien ett stort slag ägt rum med många fallna krigare.

Platsen är ett igenvuxet fält, markerat på 1878 års karta som öppen plats. På denna plats lär många gå igen och allehanda ting har visat sig där. Torpet Mjös-

Vassbåten ULL

hult eller Svederna ligger alldeles intill och där har hittats två kanonkulor.

OM LINDÖ sägs det att i den gamla ladugården hade det på insidan målats tecken och annat i blod för att skydda djuren. Ladugården är riven.

OM VÄSTRUMS SOCKEN har sagts att "det är socknen där man aldrig träffas", det kan bero på den geografiska utbredningen med bland annat en vidsträckt skärgård.

OM HORNSLANDET I LITTERATUREN finns en bok, skriven 1937 av Albert Viksten, som heter "Skepparn, styrman och tungmatrosen". Boken har undertiteln "En sannfärdig beskrivning av de märkliga händelser och äventyr vilka tilldrogo sig omborg på östersjöfararen Carmen vid segling från Böda till Oxelösund. I boken skildras hur skutan gick på grund under ett oväder och blev liggande en tid i Lindödjupsviken. Albert Viksten är i boken "förste styrman", skeppare är ägaren Ragnar Holmström och självaste Wilhelm Moberg är "tungmatros" – en titel han tyckte var mer passande än "lättmatros". Boken beskriver dessa tre författares vilda äventyr, finns på Biblioteket i Västervik och är väl värd att läsas.

UDDA FARTYG VASSBÅTEN ULL

År 1984 byggde Ulf Ellervik, 15 år och Mattias Christelius, 13 år en vassbåt som var sju meter lång och en meter bred. Båten fick namnet EUFRAT och med den seglade pojkarna hela den sommaren. Vassen kunde inte överleva en blöt höst och kall vinter, så båten eldades upp.

Intresset för vassbåtar fick de båda pojkarna att ivrigt studera Tor Heyerdahls båtkonstruktioner och de hade också en del brevväxling med Heyerdahl. På hösten 1984 började de samla vass till en ny och mycket större båt.

Längden på den nya båten beräknades bli drygt tolv meter och bredden 2,45 meter. Båtens konstruktion byggde på att 16 stora vassbalar bands ihop var för sig för att slutligen läggas ihop och dras åt, 300 meter grovt rep gick åt.

Arbetet pågick ända fram till 1987 innan båten var färdig och mycket hårt arbete gjordes för att få skapelsen färdig.

Ett misslyckat sjösättningsförsök gjordes 1986, marken höll inte för den kranbil som tillkallats. Nya försök med rullar under fartyget såg lovande ut och i juli 1987 lyckades sjösättningen; båten ULL gled med lätthet ner i vattnet trots sin ansenliga tyngd.

Det året seglade ULL många gånger på Lindödjupsviken, seglingsegenskaperna var förvånade bra. Båten väckte mycken uppmärksamhet och det var många sjöfarare, som tog några extra varv runt ULL.

VASSBEKÄMPNING

År 1997 beslöt samfällighetsföreningen att köpa ett vassröjningsaggregat för att få bukt med den ökade växtligheten i vikar och sund. Under de senaste två åren har stora områden bearbetats, såväl i saltsjön som i Hästthagsjön.

Redan efter ett par säsonger syns en märkbar skillnad. Aggregatet, som drivs av en liten bensinmotor, sitter på en roddbåt med en mindre aktersnurra och på styrbordssidan sitter ett slätteraggregat som kan sänkas ned till önskat djup vid avverkning, så även detta "fartyg" väcker en viss uppmärksamhet

NY STORHAMN VID HORNS UDDE

MATS ANNERSTEDT

En fredag i juli år 1979 var det många kring Lindödjupet som fick en chock av

Västerviks-Tidningens förstasida. "Ny stor hamnanläggning planeras vid Horns udde" löd rubriken. Som ägare till en fastighet, som på det skisserade förslaget omvandlats till hamn och restaurang, kan man erkänna att semesterfriden tog slut - i alla fall tillfälligt.

En insändare författades. Det redde ut tankarna om sommarjournalistiken och om realismen i hamnplanerna.

Som förutspåddes i insändaren blev det inget av hamnchefens stora visioner. Tyvärr besannades dock bedömningen att gotlandstrafiken skulle upphöra. Under de gångna 20 åren har heller inga nya hamnplaner seglat upp.

Vassbåten Ull

Vassröjningsaggregatet inköpt 1997

Ordet fritt

VT Box 13 593 01 Västervik

Arg, besviken, ledsen, glad: Skriv till

"Hamnplanerna slag i ansiktet"

"Ny stor hamnanläggning planeras vid Horns Udde!" Så löd huvudrubriken i VT fredagen den 20 juli. Blir Västervik ostkustens nya storhamn - vad säger sommarstugeägarna vid Horns Udde frågar VT.

För en sommarstugeägare kommer en sådan här rubrik och artikel som ett slag i ansiktet. Först säger man inte mycket, enskilda ord föga lämpade för tryck. Man känner desto mer. En ölust till att måla färdigt planket eller ro ut och fiska i en blivande hamnbassäng. En ovilja att tänka framåt. Kort sagt, den här sommarens semester och fritid vid Horn tog plötsligt slut. Tillströmningen av intresserade påminner om planernas existens. Kanske tror någon att restaurangen redan öppnat.

Sedan läser vi i lördagstidningen att VT-journalister uppenbarligen "fått tag på" planer som de inte borde fått - enligt hamnkontorets personal. Om hamnkontoret gömt sina skisser bättre så hade vi på Horns Udde fortfarande varit lyckligt omedvetna om hamnplanerna. Genom journalisternas arbete är vi nu i stället olyckligt medvetna om dem. Trots att semesterfriden funnits kvar om artikeln ej skrivits var det rätt att den skrevs. Hur den utformades kan man

tecken. Det finns ingen osanning i artikeln, särskilt som man upplyser om att "planen" är ett arbetsmaterial för hamnkontoret. Men varför så bråttom med denna nyhet? Det är väl journalisternas uppgift att rita ut frågetecken genom att skaffa sig såväl information? Hamnchefen träffas väl någon annan gång. Det finns en hamndirektion att fråga, ett kommunalråd. Och berörda sommarstugeägare kunde man frågat direkt. Så här års är vi på plats.

Angår alla

Nu berör ju dessa djärva hamnplaner inte bara sommarstugeägare. De angår varje kommuninnevärdare, inte minst i egenskap av skattebetalare. En idé, skiss, förslag, osv bör inte kallas för en plan förrän den kompletterats med en tidsplan och framför allt, med ekonomiska beräkningar. Investeringsbehov, finansieringsmöjligheter och inte minst lönsamhetkalkyler för den framtida verksamheten (driften). För det är väl i acceptabelt med djärva mångmil-

Ny stor hamnanläggning planeras vid Horns udde!

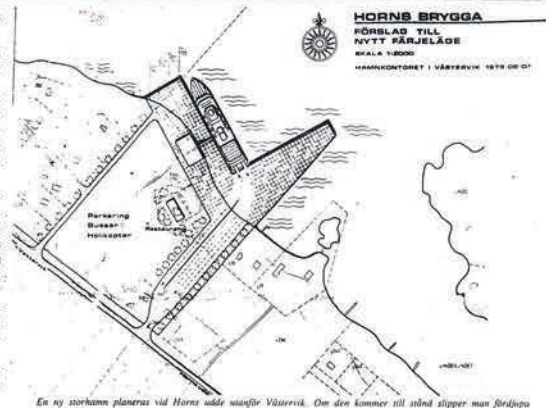
En ny stor hamnanläggning planeras vid Lindödjupet intill Horns udde! VT kan i dag avslöja i detalj hur Hamnkontoret tänkt sig att Västerviks nya hamn skall se ut.

Bland sommarstugebyggen på Horns udde skall det bli passagerar- och godsterminal, restaurang, bussterminal och stor parkeringsplats. Hamnen skall kunna ta emot både färjor och lastfartyg.

Hamnchef Olof Lindroos och Hamnkontoret har med detta utarbetat ett radikalt förslag för att lösa hamnkrisen i Västervik. Hamnanläggningen skulle medge tilläggning av betydligt större och mer djupgående fartyg än inne vid Lucernakajen.

Desutom skulle kommunen slippa fördypa Talskärshållet. Västervik skulle därmed bli en attraktiv hamnstad även för det större tonnage.

Blir Västervik ostkustens nya storhamn? Vad säger sommarstugeägarna ute vid Horns udde?

En ny storhamn planeras vid Horns udde utanför Västervik. Om den kommer till stånd slipper man fördypa

NÅGRA RÖSTER FRÅN FÖRR !

BARNDOMSMINNEN FRÅN SOMRAR UNDER 1930- OCH 40-TALEN

AV BERIT LINNEA ORTFELT (nedtecknat augusti 1999)

”Mina sommarminnen från Hornslandet går tillbaka till 30- och 40-talet. Min familj bodde då i en av de stugor vid Kohagsudden som senare flyttades.

Under 40-talet hade vi en stuga på Ekholmen, det är därifrån jag nedtecknat mina minnen.

Utan telefon, elektricitet och begränsad tillgång till dricksvatten måste flytten till landet förberedas och planeras. Mamma hade fyllt burkar med kakor och inläggningar av olika slag. Det var mycket som skulle flyttas ut och vi packade allt på en hyrd lastbil. Det var våra bolstrar till utdragssängarna som hade förvarats i stan över vintern, det var varma och tunna kläder, lakan, handdukar, livsmedel av olika slag. En del krukväxter togs också med. Lastbilen kunde inte köra fram till båtplatsen så vi fick bära sakerna genom skogen och där efter ro dem över viken till stugan.

Mamma lagade mat på spritkök, eller om det inte var för varmt, eldade hon i en vedspis.

För att hålla maten kall fick vi vara uppfinningsrika. På tomten fanns ett brunnshål med otjänligt vatten, där firade vi ner mjölkkrukan och hinkar som vi fyllt med diverse kylvaror. För att undvika mögelangrepp fick vi täcka varorna ordentligt.

Mjölken hämtade vi hos Jönsson i Bråtviken. Vi skummade av grädden som vi använde till efterrättsbären och vi satte filbunke som vi senare åt till morgonmål.

Vårt dricksvatten fick vi ro och hämta från en källa som låg på en privat tomt på fastlandet. Vattnet fyllde vi på i ”svagdrickekaggar” som var lätta att bära och transportera i roddbåten.

Drickabåten kom direkt till vår brygga och levererade öl och läsk. När den var på väg in tutade den ute på viken. Det var alltid spännande att möta den på bryggan.

Jag minns att till olympiaden 1948 i London hade pappa ordnat med en radio som gick på batteri. ”Farbröder” från ”när och fjärran” på Hornslandet besökte oss för att följa radioutsändningarna. Det blev ganska livliga tillställningar.

När kvällsmörkret la sig samlades familjen under fotogenlampans ljus. Det var dåligt med ljuskällor så det var svårt att efter läggdags ligga och läsa i sängen. Kanske var det därför det var lättare att gå upp tidigt på morgonen. Annars minns jag att vi läste myck-

et under sommarloven. När vi flyttade ut hade vi alla en bunt böcker med oss.

Vi var fyra i familjen. Mamma, pappa, min äldre bror och jag. Pappa arbetade inne i Västervik medan mamma var kvar med oss barn på landet.

På kvällarna rodde vi ofta ut och hade ett fiskedrag efter ekan. Pappa tyckte om att lägga ålrev och nät. Vi hade också ryssjor. Innan pappa åkte in till arbetet fick min bror och jag turas om att ro honom ut och hjälpa till att vittja fiskefångsten. Efteråt fick vi barn rensa abborrar och gäddor. Det var inget roligt arbete.

Pappa hade bilen ställd på Pepparängsvägen mot Borgö. För att han skulle kunna ta sig till arbetet fick vi ro honom över viken och sedan gick han en liten stig till bilen. På kvällen stod pappa och ropade på andra sidan viken och då fick vi vara påpassliga och snabbt hoppa i båten och ro för att hämta honom.

Trots avskildheten på ön fanns det gott om tillfällen för umgänge med andra barn och vuxna. Mitt i sommaren hade mamma stor kaffebjudning för en mängd damer. Det var viktigt med dukning och allt skulle vara rent. Jag minns hur vi skurade alla sten-trapporna så det skulle luktade rent även ute.

Pappa brukade ofta ta med sig gäster ut på kvällarna. Efter maten kunde vi åka på en roddtur runt Spårösundet. Draget hängde efter båten och ibland kunde en gädda fastna. Den fick gästerna ta med sig hem.

Vår roddbåt riggade vi med säckväv och gjorde turer runt om i skärgården. På den tiden fanns inga simskolor ute på Horn. Att behärska simkonsten var en av de få säkerhetsåtgärder som fanns mot drunkningsolyckor. Min far lärde mig att simma, han hade i sin ungdom varit elitsimmare. I stugan fanns det visserligen en simdyna med två kuddar som var fyllda med kork men det var inte ofta den användes.

För mig har dessa naturnära barndomsupplevelser haft stor betydelse. De har underlättat för mig att urskilja vad som är av vikt i mitt liv. På Hornslandet finner jag en livskraft och ser kontinuitet i tillvaron. Det är min förhoppning att vår natur får stå så orörd som möjligt så att kommande generationer får samma chans att uppleva min barndoms genuina naturmiljö.”

EN NYBYGGARES TANKAR AV KNUT SOMLIN

”Jag kom till Horns udde i maj månad 1957 då jag köpt Uddängsvägen 10 (Horn 1:226) Det var en vacker dag och göken gol strax intill mig.

Jag hörde Bröderna Nilsson motorer i fiskebåtar, som kom från Händelöp. Endast det vita huset (Flinks)

såg jag intill Uddängsvägen, som då var grusväg. Två personer borrhade brunn nedanför huset.

Det var en vacker vy innan bron vid Händelöp kom till. Nu måste vi låsa våra dörrar, sade man på Händelöp.

Gamla vägen gick via Åldersbäck till Hallbergs. Utmed Hornsvägen, på gamla vägen, kunde jag gå och se havet åt båda sidor. Intill det äldre huset på Hornsvägen (torpet) låg en ladugård. På dess loge fanns golv av stora itusågade barrträd. De sågades upp igen och finns i torpet. Vestessons på Lindö hade sin båt där.

I torpet bodde folk som hade kontakt med dem som bodde i Spårösund. De hjälptes åt att bygga stenmuren utmed torpet.

Vintern 1957-58 fick jag hugga träd på Horns gårds marker (vid Åldersbäcks vägskäl). Träden använde jag till att bygga gärdesgård, på tomtens framsida planterades ölandstok. Lilla huset byggde jag på vinternvåren 1959 i ladugården vi Hornsvägen.

Jag hade tillstånd av ägaren till Kanhult - Gunnar Gustafsson - att jaga där. De hade stämplat ut skog till massaved och stockar, och jag fick avverka där skog som blev lämplig till husbygget. Gunnar hade en cirkelsåg och vi sågade stockarna på två sidor.

Alla husen äro knuttimrade. Grunden har jag själv grävt och gjutit. Sedan dess har 42 år gått.

Kalle *Skratt* (Karlsson) såg man ofta på cykel med bågsågen på ryggen och yxan på pakethållaren.

En älgfamilj jagade upp honom i en vek gran. Grannen böjde sig och nedanför stod älgturen en lång stund. Sedan dess var han inte glad att gallra skog på Hornslandet. Han hjälpte mig att bära ut hela stora träd genom ett område fullt med stenblock. Han hade sagt att jag bar hela trädet och han i skaten (toppen på trädet). Han var snäll och rolig.

Bryggan byggde jag av ekstockar från Kanhult. Folk sade "Knut tänker bli gammal." Nu är vi fyra om bryggan.

Vi i styrelsen jobbade ideellt på den tiden All tömning av avträde debiterades från föreningen.

På Lindö hade en broder till båtbyggarna John och Ture Gustavsson Grantorpet Västervik ett båtbyggeri. Han byggde skärgårdsbåtar. John och Ture har byggt två båtar till mig och Boqvist levererade Penta diesel MD 1.

Det fanns gott om torsk då. Vattnet var klart och rent. Nu är det raka motsatsen, grumligt och ingen fisk. Man kan tycka att det borde finnas slang med sugpump på en flotte eller pråm och lägga upp sörjan på land.

Jag har en gång varit ute vid Älgsbådarna på isen. En spricka slog upp i isen och vatten strömmade upp. Då blev jag rädd och fick gå i snösörja hem.

Jag föreslog dåvarande ordföranden Berg att vi skulle köpa tomten på backkrönet före Horns Uddes brygga (då avsedd för handel) så att det verkligen blev affär där. Berg och en till köpte tomten men sålde den sedan vidare.

NÅGRA ANEKDOTER

RAGNAR HELANDERS EGNA ORD PÅ DIALEKT

(Eric har skrivit ner Ragnars historier)

Ja hadde mine vinterhjul oppe på vinn på sommerstuga. Ja har e lucke oppe på gaveln o så måste ja ha en stege för o komme opp.

Ja kröp opp på vinn o börjde o slänge ner hjula men ett hjul stutste o slo te stegen så han for iväg. å där lå

Knut Somlin vid Lilla huset

ja... Men ja lå å vänte på an nån skulle komme ner på vägen o efter e lång stunn kom de en gubbe på en cykel. Ja skrek på hjälp o gubben blev så rädd så han körde i diket o slo sa både i en arm o en ben. Så nu lå vi båda två å skrek på hjälp. Efter e stunn kom de en bil o stannde o börjde o hjälpe gubben. Ja feck skrike utå hundan innan han me bilen brydde sej om mej o min stege.

Ja slo igen ytterdörren så fyra små ruter sprack men ja hämte nye hos Glasis för sex kronor styck. Grannen kom o ville prate men ja satt i gång för ja hadde rense bört de gamle bita. Men när ja tryckte i den förste sa de smack o ho sprack. Aha sex kronor å fanders sa grannen o när ja tryckte i den andre sprack ho me. De va tolv kronor sa han o tilla, har Du inte en sån där liten spik kvar som håller ruta?? Jovisst. Varför i hundan sa du inte de messamma du så en. Ja så en inte, ja hörden, sa grannen.

Ja hadde köpt min første bil, en ny fin Moskovitcho ja plockte familjen o skulle åke te stan.

När vi kom ner te Hytta efter e mil märkte ja att hanbromsen lå på. Jag smög ner hanna för o lossen. Då sa pöjken som satt där bak. Håll da i morsan för nu blir de åke å, farsan släpper hannbromsen.

De hände ma en lusti sak Ja kom me bilen ve station då en kar sto o stoppte ma o sa. Ja ha låst in bilnyckla, om Du kunne hjälpe ma å få opp baklucka så kan ja komme in den vägen o där å låset ändå dålit. Ja hadde en kofot i bilen o den hämte ja o bände opp

lucka. Men då sa han, hör Du ja känner inte igen de här som ligger i de ä fel bil – min han står ju där framme. Ja va kveck som fasen in i min bil o rivstarte o skrek ten: dä här får Du klare opp själv - säj för hundan inte att ja har vatt här.

Ja va mä min Moskovitch te repratörn o hadde fällt opp motorhuvn för o visen va som skulle göres

Filter ska bört, tärnstifta ska bört, ölja ska bört..o så råkte ja å dänge te staget så huvn slo ma i skallen...o de gjorde så jädrans ont så ja skrek, huvn ska bört.

SÅ VAR DET ÅR 1800 !

”Brev till Dannemannen, vänliga och förståndiga Anders Olofsson, Sundby

Käre Vän och Bror.

De glada stunder vi tillbragte tillsammans för 19 år sedan för första gången, fordrar af mig tillbaka den tacksamhet, att icke låta denna dagen gå förbi, utan att åtminstone visa det jag icke glömt den vänskap och ömhet jag njutit af älskade släktingar det är med en sant livlig förnöjelse jag nu påminner mig alla våra barnligheter, som gjorde denna Julen för oss alla så glädjefull. Och för att äfven komma Dig käre vän att tänka derpå, skrifver jag an detta Bref. Obehagliga händelser har väl timat oss båda sedan den tiden dock Gudilof icke svårare, än att de lätt glömmas vid minnet af våra glada ungdoms dagar. Lyckliga vi, om den högste behagar göra vår lefnad så behaglig händan- efter som den hittills varit, men låt oss icke fatta för mycken lit derpå utan alltid föreställa oss att alt är förgängligt, så förekommer motgången icke så svår- och den tanken, att Gud styr alla händelser, och ser vad oss bäst nyttigt är, gör att vi med tålmod kan lida och bära större olyckor än den ofönöjde och mot Gud knorriska människan. Du vet detta förut, käre vän, det känner jag alt för väl, men då vi nu snart ingå i et nytt århundrade är det icke öfverflödigt, att påminna oss hvad vi lärt. Gud låte både Dig och alla våra k. anförvanter få med glädje öfverlefva denna Julhelg, och med frid börja och välgång fortsättja så länge Gud behagar, det snart ingående nya året

Nog har jag länge sölat med att besvara dit bref af de.7 April men icke längre än Du vanligen behöfver för att skrifva 20 rader fast Du i våras var snäll. Nu har jag skrifvit Bror Anders til. Jag gissat att han till slut ger mig hela skatten. Ingen af oss har varit sjuk sen vi såg varann. Charles Emil har nu först i höst börjat stafa, men med läsa skall han ej plågas. Per i Örserum har i höst gift sig med Måns på Svedernas Enka och bor i Lillbäcken. Hela Lillängen är upbruten och nu besådd med råg. Hade Du dit fordna Julhjerter satte Du Erik på kärr och kuskade honom hit til midsommaren Smedjen Jonas vid kyrkan är torpare i Örserum. Mårten har öfvergifvit Brottviken och är statorpare. Här talas om svår tid, och Bränvin be-

gråtes. Råg kostar 8 11/2 Rdr banco, korn 7 Rdr hve- te och åter 10 Rdr. Mjök 4 skilling kannan. Smör 12 Skilling marken Bränvn 5 plåtar kannan stundom 6. Jag med alla de mina ber Dig helsa alla våra bekanta och släktingar unga och gamla
Med oföränderlig vänskap är jag Din trogne
Erik Magnus
Horn 24 december 1800”

PEPPARÄNGEN AV BERTIL ILSTAM

Kongl 2 dra Lifregementet Tjust Kompani Nr 23...

...så står det på en trätavla ovanför förstugan till Pepparängstorpet och vi har varit noga vid ommålning, så stilen blivit densamma.

Den nuvarande byggnaden gissar jag har tillkommit i början av 1800-talet, men var då en enplansbyggnad liksom övriga grenadjärtpor under Horns gård.

Huset byggdes på och renoverades av dåvarande ägaren Uno Steinholtz 1935. Huset höjdes så att sovrums och hall inreddes. Nya tak, golv och fönster bland annat.

Renoveringen skedde för att torpet skulle bli sommarbostad åt dottern Ulla.

När hennes man avled lyckades jag få hyra stugan för 300 kr/mån. Då fanns järnspis, öppen spis i storstugan och kakelugn i sovrums på andra våningen. Elström och avlopp fanns inte och vatten fick hämtas i en källa c a 200 m bort på en närbelägen åker.

Ekonomibyggnader med stall och lada fanns kvar och låg vid vägen där nu postlådor är placerade. Där fanns då en stort flyttblock som försvann (förstördes i samband med vägens nya sträckning), liksom stall och lada, på 50-talet.

Jorden brukades av torparen David Gren, som arrenderade torpet Lilla Örserum på näset mellan Örserumsviken och Hästhagssjön. Han skördade säd och hö på åkrarna kring Pepparängen och mina barn hade mycket roligt när de fick åka i hölassen. Gren satte potatis med häst på min tomt och jag fick stora skördar. Han hjälpte mig också med flyttningen vår och höst. Jag tror inte att Pepparängsvägen då var farbar med bil. På sommaren hade Gren kor på bete omkring Pepparängen och mjölkades i en liten inhägnad vid den stora stenen. Där träffades mjölkkunderna varje kväll.

1946 sålde Uno Steinholtz Horns gård till professor Olivecrona som omedelbart sade upp alla hyres- och arrendekontrakt, men var villig att sälja. Jag var troligen den förste som lyckades få köpa torpet för 8 000 kronor och strax därefter köpte Harald Jönsson Bråtviken.

När jag först kom till Pepparängen fanns sotare Lundqvist hus nere vid viken samt två - tre hus fram

till torpet. Huset på Pepparudden fanns också och var nog rätt nybyggd.

Den nuvarande vägen till Borgö och Bråtviken byggdes av militären 1940. Under hela beredskapstiden låg minst ett kompani på Borgö med fasta artilleriställningar mm. Vi hade ofta besök av officerare från Linköping, som var intresserade av det gamla grenadjärtorpet. Den siste torparen bodde på 40-talet på Solbergsudde och var någon gång på besök.

UTDRAG UR TJUSTS HÄRADS DOMBOK PRO ANNO 1677

Verkningarna av angreppet mot Västervik blev självfallet märkbara också i skärgårdsområdet.

Redan vid tingssammanträdet som började den 23 oktober år 1677 framträdde Johan Andersson på Händelöp och tillkännagav på sina och sin gårdsbo Måns Olufssons vägnar att "then grymma mordbrännaren Danske fienden sedhan the uppbränt Wästerwicks Stadh, dagen efter som var then 3 september i grund afbrende dhet hemmanet Händelöp som the åbodde medh alt dhet inbårgit war och enn stoor dhel deras egendomb".

Det som inte ödelades vid branden tog danskarna med sig och Johan Andersson begärde nu häradsbevis på skadan för att söka skattefrihet för återuppbyggnad av hemmanet.

Det var dock inte enbart danskarna som trakasserade tjustborna under denna dramatiska tid.

Det krigsfolk som med föga framgång dragits samman för att under Gustav Kurcks chefskap försvara Västervik, gick inte heller särskilt hänsynsfullt fram. Däröfver vittnar tydligt de klagomål som framfördes vid häradsrätten.

Vid häradsrättens sammanträde den 31 januari 1678 närvar "H:kongl Majj: Troman och Landtzhövding öfwer Callmar Lähn Wählborne H: Hindrich von Vichen" för att lyssna till en mängd framförda klagomål.

Vid Tingssammanträdet gav landshövdingen tillkännan att åtskilliga klagomål inkommit mot Kongl.Majj:ts och Cronones siöfolch "för att detta vid Horn borttagit enn båthökia, och våldsambiligen afhänt enn fattig hustru ut i Bråthwijken boende ett ungnöth"

Vidare klagades öfver att löjtnanten Anders Billing under värningen låtit fångsla och bortföra åtskilliga personer.

"Leutnanten till häst" Oluf Swensson anklagades för att under genommarsch med en trupp ryttare farit mycket illa fram.

Allt detta uppmanades tingsrätten "noga och graneligen" rannsaka för att få fram sanningen.

Häradsrätten gjorde naturligtvis sitt bästa för att utforska de närmare omständigheterna kring fallet, så mycket mera som landshövdingen var närvarande.

Först framropades Sven Ingemarsson i Horn, som berättade att förliden höst hade åtskilliga av Kunglig majestäts och kronans bojortar och farkoster kommit in i Idösund, där de ankrade och sökte styreman; det vill säga lots.

Alla skeppen bar nummer och lotsen på nummer 5 hade tillsammans med en annan karl kommit till Horns gård där Sven Ingemarsson bodde.

De kom i skymningen och stannade tills det blev mörkt. De hade frågat var "piloten" - också benämning på lots - bodde.

Bonden hade upplyst om detta och erbjudit sig att "föllia honom till Båthen med tyrebloss". Styremanen hade dock motsatt sig detta och gått sin kos "hafandes ett par pistoler under bältet och enn sabell wid sijdan", samt tagit Sven Ingemarssons "båtökia" som inte återlämnats. Han hade därför förmått sin husbonde rådmannen Abraham Pedersson i Västervik att skriva till Kalmar och efterforska ökan.

Landshövdingen meddelade häradsrätten att en borgare vid namn Michel Arendh, hade framfört klagomålen om ökan till honom och företagit efterforskningar. Därvid hade båtökan påträffats hos "Boyorten N:5" och tillställts Michael Arendh som skulle återvända den till ägaren.

Botolfs i Bråteviken hustru, som hette Ingeborg, berättade om hur två karlar, then ena gåendes i tåflor, menandes vara styresmannen af N:5 hade kommit till torpet, där de gått in i fähuset och med våld tagit ett årsgammalt ungnöt.

När hon ville hindra dem hade den ena tagit till värja och hotat hugga henne och även höjt pistolen och sagt sig ämna skjuta henne. Hon måste alltså med gråtande ögon se på hur hennes kreatur "våldsambiligen" togs ifrån henne.

Hon åberopade som vittne Anders Pederssons hustru Marindh, som sett och hört hur karlarna for fram, samt styremannen Måns Olufsson på Händelöp. Den siste var närvarande och uppgav att han styrt bojorten nr 5 tre mil mellan Idö och Brännesund och därvid hade besättningen slaktat "enn rödhblek föhlkalff meedh Stierna i pannan".

Han upplyste också att i bojorten kommenderade en löjtnant som hette Jacob Käck. Rådmannen Abraham Pedersson bestyrkte att fölkalven tagits från torparen Botolf. Något vidare fanns inte att andraga.

Landshövdingen meddelade att han inte kunnat ta löjtnanten från bojorten men han hade namnet antecknat, och så snart fartyget kom tillbaka till Kalmar eller Stockholm skulle löjtnanten höras.

FÖRENINGENS STYRELSE FRÅN ÅR 1950

ÅR	ORDFÖRANDE	SEKRETERARE	KASSÖR	ÖVRIGA
1950	Sölve Johansson	Sven Danielsson	Alf Samuelsson	Gunnar Johansson
1951	Sölve Johansson	Alf Samuelsson	Arne Wiström	Gunnar A Johansson Gunnar E Johansson Sven Danielsson
1952	Sölve Johansson			Arne Wiström Gunnar A Johansson Gunnar E Johansson Alf Samuelsson
1953	Sölve Johansson			Gunnar A Johansson Gunnar E Johansson Arne Wiström Alf Samuelsson
1954	Sölve Johansson			Gunnar A Johansson Gunnar E Johansson Arne Wiström Alf Samuelsson
1955	Sölve Johansson			Arne Wiström Gunnar A Johansson Gunnar E Johansson Alf Samuelsson Gunnar Pettersson Bertil Ilstam
1956	Sölve Johansson			
1957	Sven Berg	Gunnar Johansson		
1958	Sven Berg			
1959	Sven Berg	Axel Unander	Otto Örnvall	Alf Samuelsson Gunnar Petersson Folke Gamelius Erich Kurdla
1960	Sven Berg	Axel Unander	Axel Unander	Alf Samuelsson Gunnar Petersson Folke Gamelius Erich Kurdla
1961	Sven Berg	Axel Unander	Axel Unander	
1962	Sven Berg	Alf Samuelsson	Axel Unander	Olle Rydh Alf Petersson Erich Kurdla Jacob Jansson Gunnar Petersson
1963	Sven Berg	Alf Samuelsson	Axel Unander	Olle Rydh
1964	Sven Berg	Axel Unander	Sven Gustafsson	
1965	Sven Berg	Jacob Jansson	Sven Gustafsson	
1966	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Jakob Jansson K E Fernberg

ÅR	ORDFÖRANDE	SEKRETERARE	KASSÖR	ÖVRIGA
1967	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Jakob Jansson K E Fernberg
1968	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Jakob Jansson K E Fernberg
1969	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Jakob Jansson K E Fernberg
1970	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Jakob Jansson K E Fernberg
1971	Sven Berg			Sven Gustafsson Ragnar Helander Owe Svensson K E Fernberg
1972	Sven Berg	Ragnar Helander	Sven Gustafsson	
1973	Sven Berg			Ragnar Helander Owe Svensson Lars Göran Axmon
1974	Sven Berg		Sven Gustafsson	Tore Helander Lars-Göran Axmon P O Hainer Bo Johansson Owe Svensson Einar Jading
1975	Olle Hultgren			Lars-Göran Axmon Einar Jading Owe Svensson Leif Wiman
1976	Olle Hultgren			Lars-Göran Axmon Einar Jading Owe Svensson
1977	Olle Hultgren			Lars-Göran Axmon Einar Jading Owe Svensson
1978	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	Owe Svensson
1979	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	
1980	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	Arne Eriksson Harry Knutsson
1981	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	Arne Eriksson Harry Knutsson
1982	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	Arne Eriksson Harry Knutsson
1983	K E Fernberg	Einar Jading	Kjell Welinder	Arne Eriksson Harry Knutsson
1984	K E Fernberg	Hans Larsson	Kjell Welinder	Harry Knutsson

ÅR	ORDFÖRANDE	SEKRETERARE	KASSÖR	ÖVRIGA
1985	Tage Henriksson			Kjell Welinder Per Almberger Olle Lidén Bo Hidefeldt Lennart Franche K E Fernberg Harry Knutsson Nils Eneland
1986	Tage Henriksson			Per Almberger Bo Hidefeldt Kjell Welinder Harry Knutsson Nils Eneland
1987	Tage Henriksson			Per Almberger Bo Hidefeldt Kjell Welinder Harry Knutsson Nils Eneland
1988	Tage Henriksson			Per Almberger Bo Hidefeldt Kjell Welinder Harry Knutsson Nils Eneland Owe Svensson Stig Ljung Bo Holmkvist
1989	Tage Henriksson	Nils Eneland	Bo Hidefeldt	Harry Knutsson
1990	Tage Henriksson	Nils Eneland	Bo Hidefeldt	Harry Knutsson
1991	Tage Henriksson	Nils Eneland	Bo Hidefeldt	Harry Knutsson
1992	Tage Henriksson	Nils Eneland	Bo Hidefeldt	Harry Knutsson Lennart Svennerstad
1993	Tage Henriksson	Lennart Svennerstad	Britt Sundblad	Harry Knutsson Stig Ljung
1994	Nils Eneland	Lennart Svennerstad	Britt Sundblad	Jan Forsberg Hans Ellervik
1995	Nils Eneland	Lennart Svennerstad	Jan Schiller	Hans Ellervik Jan Forsberg
1996	Nils Eneland	Lennart Svennerstad	Jan Schiller	Hans Ellervik Jan Forsberg
1997	Hans Ellervik	Lennart Svennerstad	Inger Wigren	Jan Forsberg Göran Larsson
1998	Hans Ellervik	Lennart Svennerstad	Inger Wigren	Jan Forsberg Göran Larsson
1999	Hans Ellervik	Lennart Svennerstad	Inger Wigren	Jan Forsberg Göran Larsson

KÄLLOR

- ❖ Andersson Stern
- ❖ Annerstedt Mats
- ❖ Bergh Per-Olof
- ❖ Christelius, Birgitta
- ❖ Ellervik Hans
- ❖ Ellervik Ulf
- ❖ Englund Lennart
- ❖ Engström Sune
- ❖ Erdman-Boecker Sonja
- ❖ Friberg Barbro
- ❖ Föreningens protokoll
- ❖ Gustafsson Mikael - Skärgårdshistoria
- ❖ Gustavsson Kurt
- ❖ Gustavsson Sven
- ❖ Henrysson Jan-Åke
- ❖ Holmerin Lennart
- ❖ Jansson Ruben
- ❖ Jönsson Harald
- ❖ Jönsson Kerstin
- ❖ Kanth Holger
- ❖ Karlsson Dagny
- ❖ Karlsson Roger - fotograf
- ❖ Kjellson Lennart - Om vårdkasar
- ❖ Krigsarkivet i Stockholm
- ❖ Kulturmiljöer En inventering i Västrums socken Olle Hagberg/Loise Johansson
- ❖ Lantmäteriet i Kalmar
- ❖ Oswald Lars
- ❖ Panzar Ingalill
- ❖ Petersén Claes-Göran, Gusum
- ❖ Thylander Bertil
- ❖ Västerviks-Tidningen
- ❖ Inger Wigren
- ❖ Wåhlander Torgny

REGISTER

- A**
AB Skärgårdstomter 16, 18
Abrahamsholm 15
af Chapman 15
Anders Fogelström 9
Arresten 15
Avloppsfrågan 33
- B**
Badhusvägen 11, 33
Banvaktstuga 37
Befästningar 38
Besökarestugan 11, 15
Biträdesföreningen 8
Borgö 12, 16, 24
Borgöbron 12
Bostadshuset Vega 15
Bråthewijken 8
Bråtviken 8, 24, 33
Bråtvikens 24
Busslinje 28
Byggnadsplan 16
Byggnadsrätt 34
Båk 13
- C**
Calmushult 10
Cesand Fritid i Sverige AB 18
Chapman 15
- D**
Diplom 27
Drejen 13
Drickabilen 28
Drickabåten 28, 42
Dricksvatten 32
Drottvikens 13, 24
- E**
Ekholmen 33, 42
Eknö-Johan 39
Elektricitet 33
Eriksberg 10
Euftrat 40
- F**
Fagersand 37
Fiske 38
Fiskebod 22, 38
Fiskecamp 23
Fiskekartor 23
Fiskekort 22
Fiskelag 22
Fiskerätt 16, 22
- Fisketillsyningsmän 22
Fiskevård 22
Forsaström 37
Fyr 13
Fågelmossen 37
Förskansningar 38
- G**
Gloängen 13, 14
Grimsvik 10
Gråhällsvägen 33, 34
Grönsundsvägen 33
Grönö 8, 9, 16, 24, 33, 34
Grönö 1 8
Grönö 2 8
Grönöbron 11
Grönösund 34
Grönövägen 19, 24
Gullringen 37
Gustav Olivecrona 16
- H**
Harald Jönsson 9
Herbert Olivecrona 16, 22
Hjortekrog 37
Horn 10
Horn 1:18 16, 18, 19
Horns brygga 24
Horns egendom 16
Horns Fastighetsaktiebolag 18, 22
Horns gård 6, 16, 24, 28
Horns kapell 37
Horns krog 11, 36
Horns postbrygga 24
Horns sågverk 12
Horns Tomtförsäljnings AB 22
Horns Tomtförsäljnings aktiebolag 16
Horns Tomtägareförening 20, 26
Horns udde 16, 29, 41
Horns Udde-området 19
Horns uddes brygga 11
Hornslandet 6, 21, 35, 37, 40
Hornslandets försvar 38
Hornsområdet 24
Hornsudda 8
Hornsudde 8
Hornsvikens 10
Hästhagsområdet 25, 32
Hästhagssjön 22, 33, 34, 38, 41
- J**
Jarramas 15
Joels udde 15
Järnvägar 37
- Jättegrutan 39
Jättegrutor 14, 15
- K**
Kanhult 10
Kapell 37
Kerstin Månsdotter 9
Kohagsgrundet 24
Kohagsvägen 24
Kolbotten 40
Kolsbro 37
Kung Gustafs brev år 1529 13
Kyrkor 37
Kålgårdsviken 9
- L**
Larsson 9
Lastarebergen 15
Lilla Grönsundet 8, 24
Lilla Kohagsgrundet 16
Lilla Örserum 9
Lindersklint 15
Lindersund 9
Lindö 9, 40
Lindö varv 36
Lindödjupet 21
Lindödjupsviken 16
Lindödjupsvägen 16, 18, 21, 24, 32, 33, 34
Lindösund 9
Lisa Jönsdotter 8
Livgrenadjärtorp 8
Loviseberg 7
Löfhagsudden 10
Lövhagsstugan 10
- M**
Marginalen 19
Middö 13
Midsommarfester 21
Militära förband 38
Militära lämningar 38
Mjöshult 9, 40
Mon 10
Målängen 33
Målängsområdet 20
Målängsv 34
Måns Larsson 9
- N**
Nynäset 10
- P**
Parkeringsplatser 25
Pepparängen 8, 16, 21, 33, 34, 44

Pepparängsområdet 32
Pepparängsstugan 8
Pepparängstorpet 44
Pepparängsvägen 19, 25, 44
Postbryggan 11
Poststugan 11
Posttrafiken 11
Prosper 14
Pumpstation 38

R

Renhållning 33
Romersnäs 10
Rullstensåsen 39

S

Samfälligheten 20
Samfällighetsförening 19, 20
Sandtag 36
Segelrum 37
Silverskatt 14
Simskola 26
Sjöfart 37
Sjömärken 38
Sjöshult 9
Skolor 37
Skyddsrum 38
Slanten 15
Slätmon 10
SMO 18
Smuggelgods 39
Småvikarna 11
Sommarminnen 42
Spårö 38, 39
Spårö Båk 14, 39
Spårösund 11, 14, 15, 24
Spårösunds 13
Spårösundslägret 15
Stathem 7
Stenarna 10
Stenbrott 36
Stentorgsbildningar 36
Stina Jansdotter 9
Stina-Cajsa 9
Stockholm med Omnejd 18
Stora Bråtviken 18
Stora Grönsundet 8
Stora Hornsvägen 24
Stora Kohagsgrundet 12
Storhamn 41
Stridsvagnstorn 38
Ståvärn 38
Svederna 9, 40
Svedernas Enka 44
Sven Olsson 8
Sågverksbryggan 12
Sörängsviken 11

T

Telefon 33

Timmerflottning 36
Timmerviken 36
Tomtägareföreningen 19
Torkillsborg 13

U

Uddängen 32, 33
Uddängs 34
Uddängsvägen 42
ULL 40

V

Valhall 15
Varubilen 28
Varv 36
Vassbekämpning 41
Vassbåt 40
Vassröjningsaggregat 41
Vattensamfälligheter 20, 32
Vega 15
Vena 37
Westerviks historia 13
Westerviks Pappersbruk 30
Vårdkase 13
Vägförening 19
Värnkompani 38

Å

Åldersbäcks 10
Åldersbäcks gård 10

Ö

Örserum 24
Örserum Västra 9
Örserumsviken 30
Örsums äng 10
Överström 37

Horn Västervik

Detta var tänkt att bli Föreningens logotype en gång i tiden, ritad av Kaljo Pill

Karta över Horn från år 1878

Karta över Horns samfällighets- och tomtägarförenings fiskevatten